

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

**DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**
2017 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2018

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ	1
2.	DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU	3
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	3
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	3
5.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI	4
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	8
7.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER	8
8.	EKLER.....	0

TABLOLAR LİSTESİ

Şekil tablosu ögesi bulunamadı.

1. KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na göre mahalli idareler bütçesi içerisinde yer alan Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nde; muhasebe kayıtları, 10.03.2006 tarih 26104 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği esaslarına göre tutulmakta, muhasebeleştirme işlemleri 2016 yılı Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planındaki hesap kodları kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Kurumda uygulanan muhasebe sistemi tahakkuk esaslı devlet muhasebesi sistemi olup muhasebe kayıtları özel bir muhasebe programı vasıtasıyla tutulmaktadır.

2017 yılı bütçe kararnamesi ve kesin hesap cetvellerine göre Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin gider ve gelir bütçeleri ödenek ve gerçekleşme rakamları aşağıdaki şekildedir:

Tablo 1: 2017 Yılı Gider Bütçesi ve Gerçekleşmesi

Eko. Kod	Giderin Türü	Bütçe	Gerçekleşme (31.12.2017)	Gerçek. Oranı %
1	Personel Giderleri	97.497.000,00	81.849.392,41	83,95
2	Sos. Güv. Kur. Ödemeleri	16.517.000,00	14.074.615,94	85,21
3	Mal ve Hizmet Alımları	327.615.000,00	293.949.097,27	89,72
4	Faiz Giderleri	850.000,00	527.293,02	62,03
5	Cari Transferler	28.625.000,00	23.285.801,45	81,35
6	Sermaye Giderleri	322.468.000,00	257.834.933,21	79,96
7	Sermaye Transferleri	2.060.000,00	2.000.000,00	97,09
8	Borç Verme	1.000.000,00	5.000.000,00	500,00
9	Yedek Ödenekler	48.500.000,00	-	-
	Toplam	845.132.000,00	678.521.133,3	80,29

Tablo 2: 2017 Yılı Gelir Bütçesi ve Gerçekleşmesi

Eko. Kod	Gelirin Türü	Bütçe	Gerçekleşme (31.12.2017)	Gerçek. Oranı %
1	Vergi Gelirleri	13.771.000,00	8.758.778,19	63,60
3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	41.745.000,00	44.062.700,86	105,55
4	Alınan Bağış ve Yardımlar	45.950.000,00	509.653,30	1,11
5	Diğer Gelirler	672.941.000,00	580.707.503,32	86,29
6	Sermaye Gelirleri	875.000,00	27.392,00	3,13
	Red ve İadeler (-)	(-) 150.000,00	(-) 194.305,97	129,54
	Toplam	775.132.000,00	641.800.327,34	82,80

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile usul ve esasların 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Kasa sayım tutanağı,
- Banka mevcudu tespit tutanağı,
- Alınan çekler sayım tutanağı,
- Menkul kıymet ve varlıklar sayım tutanağı,
- Teminat mektupları sayım tutanağı,
- Değerli kağıtlar sayım tutanağı,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetimi hesabı icmal cetveli
- Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu,
- Bütçe gelirleri ekonomik sınıflandırılması tablosu,
- Faaliyet sonuçları tablosu

Denetim görüşü, kamu idaresinin temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet

sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, genel kabul görmüş uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır. Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI

BULGU 1: Bazı Yapım İşlerine Ait Giderlerin 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabında İzlenmemesi

Yapım işi ihalelerinin incelenmesinde; 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na göre ihale edilip sözleşmeleri imzalanan aşağıdaki tabloda gösterilen işlere ilişkin giderlerin, geçici kabul aşamasından önce 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabında izlenmediği, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabında takip edildiği görülmüştür.

Tablo 3: Geçici Kabul Öncesi 258 Hesapta İzlenmeyen Giderler

İşin Adı	İhale Kayıt No:	251 Yer altı ve Yerüstü Düzenleri H.
Muhtelif Cadde Bulvar ve Yollarda ... Alt Yapı, Üst Yapı Yapım İşİ	2017/169713	32.220.089,89
Bağcılar İlçesi İmar Düzenleme Yol Yapım İşİ	2017/72773	19.389.462,08
Silvan İlçesi Asfalt Sathi Kaplama Yapım İşİ	2017/127897	2.010.422,29
Hani İlçesi Asfalt Sathi Kaplama Yapım İşİ	2017/163118	2.887.055,31

Kulp İlçesi Muhtelif Mahalle Yollarında Asfalt Sathi Kaplama Yapım İşi	2017/194387	8.222.268,87
Muhtelif Yollarda Kaldırım ve Orta Refüj Yapım Bakım ve Onarım İşi	2017/115589	11.776.462,24
Toplam:		76.505.760,68

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 204 ve 205'inci maddelerinde; 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabının niteliği ve işleyişi açıklanmış, hesabın; yapımı süren maddi duran varlıklar için yapılan her türlü madde ve malzeme ile işçilik ve genel giderlerin; geçici ve kesin kabul usulüne tabi olan hallerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın idarece onaylandığı tarihte, diğer hallerde işin fiilen tamamlandığını gösteren belgenin düzenlendiği tarihte, ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılincaya kadar izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiştir.

Yukarıdaki tabloda yer alan yapım işlerine ilişkin giderlerin, geçici kabul öncesi 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabında izlenmesi gerekirken 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabında izlenmesi sonucu söz konusu hesapların her birinde 76.505.760,68 TL tutarında hata meydana gelmiştir.

Kamu idaresi cevabında; Yapım işlerine ilişkin ödeme emri belgelerinde geçici kabul aşamasından önce 258-Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı yerine 251-Yer altı ve Yerüstü Düzenleri Hesabının kullanılmasının gerçekleştirme memurlarının yetersizliğinden kaynaklı olduğu, bu eksikliklerin giderilmesi için en kısa sürede tüm gerçekleştirme memurları ve harcama yetkililerine eğitim verileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda da ifade edildiği üzere; gerek yılı içerisinde gerekse yıllara sari olarak yapımı süren ve tamamlandığında ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılacak tutarların 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabına "Borç", tamamlanıp geçici kabulü yapılan işlere ilişkin tutarların bu hesaba "Alacak" ve ilgili maddi duran varlık hesabına da "Borç" kaydedilmesi gerekmektedir. İdare cevabında, hatalı kayıtların gerçekleştirme memurlarının yetersizliğinden kaynaklı olduğu belirtilmiş, eksikliklerin giderilmesi için en kısa sürede tüm gerçekleştirme memurları ve harcama yetkililerine eğitim verileceği ifade edilmiştir.

Geçici kabul öncesi 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabında izlenmesi gereken 76.505.760,68 TL tutarındaki giderin, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabında izlenmesi sonucu kurum mali tablolarında, söz konusu hesapların her birinde 76.505.760,68 TL tutarında hata meydana gelmiştir.

BULGU 2: Mizandaki Bazı Hesapların Bakiyelerinin Hatalı Olması

Kurumun 31.12.2017 tarihli mizanında yer alan 120 Gelirlerden Alacaklar, 121 Gelirlerden Takipli Alacaklar ve 122 / 222 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar hesaplarının yıl sonu bakiyelerinin hatalı olduğu görülmüştür.

Tablo 5: 120/121/122/222 Hesapların 31.12.2017 Tarihli Mizandaki Bakiyeleri

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç Kalanı
120	Gelirlerden Alacaklar	10.310.246,79
121	Gelirlerden Takipli Alacaklar	11.140.264,55
122	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	0,00
222	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	0,00

Aşağıdaki tabloda söz konusu hesapların 31.12.2017 tarihli mizanda olması gereken yıl sonu bakiyeleri yer almaktadır.

Tablo 6: 120/121/122/222 Hesapların 31.12.2017 Tarihli Mizanda Olması Gereken Yıl Sonu Bakiyeleri

Hesap Kodu	Hesap Adı	Borç Kalanı
120	Gelirlerden Alacaklar	9.307.420,73
121	Gelirlerden Takipli Alacaklar	9.822.558,62
122	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	1.532.012,90
222	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	788.519,09

23.12.2014 tarih ve 29214 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği’nin “*Temel Kavramlar*” başlıklı 5’inci maddesinde “*Sosyal sorumluluk*” ve “*Tam açıklama*” kavramları aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

Sosyal sorumluluk: Muhasebe sisteminin yapısında, muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde, mali tabloların düzenlenmesinde, sunulmasında, toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması esastır.

Tam açıklama: Mali tablolar, bu tablolardan yararlanacak olanların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır şekilde düzenlenir.

Yönetmeliğin;

“Bilanço ilkeleri” başlıklı 8’inci maddesinde;

“(1) Bilanço ilkelerinin amacı, kamu idaresinin tasarrufundaki kaynaklar ile bunlarla elde edilen varlıkların muhasebe kayıtlarının yapılması, mali tablolarının hazırlanması ve raporlanması yoluyla, belli bir tarihte kamu idaresinin mali durumunun ilgililer için saydam ve gerçeğe uygun olarak yansıtılmasıdır.

(2) Kapsama dâhil kamu idareleri bilançolarını bu Yönetmelikte belirtilen şekil ve esaslara göre hazırlayıp sunar. Bilançolar hesap tipinde hazırlanır. Hesap tipi bilançonun sol tarafında varlıklar, sağ tarafında ise yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar yer alır.

...”

“Bilanço” başlıklı 314’üncü maddesinde *“(1) Bilanço, kamu idaresinin belli bir tarihteki varlıklarını, yabancı kaynaklarını ve öz kaynaklarını gösteren tablodur. Kesin mizanda yer alan hesapların borç kalanları bilançonun aktif hesaplarını, alacak kalanları da bilançonun pasif hesaplarını oluşturur. Aktif ve pasifi düzenleyici hesaplar buldukları grupta eksi değer olarak gösterilir.”*

Denilmiştir.

Yukarıda yer alan Yönetmelik hükümleri gereği; mali tablolar, bu tablolardan yararlanacak olanların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır şekilde düzenlenmeli, kamu idaresinin mali durumunu saydam ve gerçeğe uygun bir şekilde yansıtmalıdır. Bu kapsamda düzenlenecek mali tablolardan biri olan bilançolara da; kamu idaresinin belli bir tarihteki varlıklarının ve yükümlülüklerinin tam ve doğru bir şekilde yansıtılması gerekmektedir.

Bilançonun aktif tarafında yer alan bazı hesapların yıl sonu bakiyelerinin hatalı olması, kurum varlıklarının doğru bir şekilde bilançoya yansıtılmadığını göstermektedir. Bu nedenle; 120 Gelirlerden Alacaklar Hesabında 1.002.826,06 TL, 121 Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabında 1.317.705,93 TL ve 122 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabında

1.532.012,90 TL ve 222 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabında da 788.519,09 TL hata meydana gelmiştir.

Kamu idaresi cevabında; Gelir tahakkuklarına ait hesaplarda yıl sonu işlemleri esnasında veri tutarsızlığı nedeniyle 120, 121 no'lu hesaplara aktarıldığı, 2018 Ocak ayı itibarıyla bu durumda olan kayıtların düzeltilerek ilgili hesaplara aktarıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda açıklandığı üzere, bilançonun aktif tarafında yer alan bazı hesapların yıl sonu bakiyeleri hatalı olup kurum varlıklarının doğru bir şekilde bilançoya yansıtılmadığı görülmüştür. Bu nedenle; kurum mali tablolarında 120 Gelirlerden Alacaklar Hesabında 1.002.826,06 TL, 121 Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabında 1.317.705,93 TL ve 122 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabında 1.532.012,90 TL ve 222 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabında da 788.519,09 TL hata meydana gelmiştir.

İdare cevabında, 2018 yılı Ocak ayı itibarıyla söz konusu hesaplardaki hatalı kayıtların düzeltildiği ve ilgili hesaplarına aktarıldığı ifade edilmiştir. İdarece yapıldığı ifade edilen düzeltmelerin yapılıp yapılmadığı 2018 yılı düzenlilik denetimi kapsamında izlenecektir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin 2017 yılına ilişkin ekte yer alan mali rapor ve tablolarının Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

BULGU 1: Sayım Fazlaları Hesabındaki Bakiyenin İlgili Hesaplara Aktarılmaması

397 Sayım Fazlaları Hesabına kasa, banka, döviz, alınan çek, menkul kıymet dışında 150 İlk Madde ve Malzeme, 253 Tesis, Makine ve Cihazlar, 254 Taşıtlar ve 255 Demirbaşlar hesabında kayıtlı stoklar ve maddi duran varlıklara ilişkin yapılan sayımlar sonucunda çıkan

fazla değerlerin kaydedildiği, söz konusu hesaptaki bakiyenin ilgili hesaplara aktarılmadığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nde 397 Sayım Fazlaları Hesabına ilişkin düzenlemeler aşağıdaki gibidir:

“Hesabın niteliği

MADDE 295 – (1) Bu hesap, yapılan sayımlar sonucunda tespit edilen kasa, banka, döviz, alınan çek, menkul kıymetlerin nedenleri belirleninceye kadar geçici olarak kaydedilip izlenmesi için kullanılır.

Hesabın işleyişi

MADDE 296 – (1) Sayım fazlaları hesabına ilişkin alacak ve borç kayıtları aşağıda gösterilmiştir.

a) Alacak

1) Sayım sonucunda fazla çıkan değerler bu hesaba alacak, ilgili varlık hesabına borç kaydedilir.

b) Borç

1) Yapılan araştırma sonucu fazlalığın sebebi bulunamadığından gelir kaydedilmesi gereken tutarlar bu hesaba borç, 600- Gelirler Hesabına alacak, diğer taraftan 805-Gelir Yansıtma Hesabına borç, 800-Bütçe Gelirleri Hesabına alacak kaydedilir.

2) Bu hesapta kayıtlı tutarlarla ilgili olarak yapılan araştırma sonucu fazlalığın sebebi bulunduğu tutarı bu hesaba borç, ilgili hesap ya da hesaplara alacak kaydedilir.

3) Yanlışlıkla bu hesaba alınmış olan tutarlar bu hesaba borç, ilgili hesap veya hesaplara alacak kaydedilir.”

Yönetmeliğin yukarıdaki hükümleri gereği; bu hesabın, kasa, banka, döviz, alınan çek, menkul kıymetler gibi varlıklara ilişkin yapılan sayımlar sonucu bu varlıklarda çıkan fazlalıkların, nedenleri belirleninceye kadar geçici olarak kaydedilmesi için kullanılması gerekmektedir. Yine, bu hesaba kaydedilen fazlalıklara ilişkin olarak gecikmeksizin araştırma yapılmalı ve duruma göre 296'ncı maddedeki kayıtlardan biri yapılmalıdır.

Aşağıdaki tabloda, 2009 - 2016 yılları arasında 150 İlk Madde ve Malzeme, 253 Tesis, Makine ve Cihazlar, 254 Taşıtlar ve 255 Demirbaşlar hesabında kayıtlı stoklar ve maddi duran varlıklara ilişkin yapılan sayımlar sonucunda çıkan fazla değerlerin 397 Sayım Fazlaları Hesabına yapılan kayıtları yer almaktadır.

Tablo 4: 397 Hesaba Yapılan Kayıtlar

Yıl	Hesap Kodu	Borç	Alacak
2009	150 İlk Madde Malzeme	6.590,99	
	253 Tesis, Makine ve Cihazlar	8.000,00	
	255 Demirbaşlar	5.590,00	
	397 Sayım Fazlaları		20.180,99
2010	150 İlk Madde Malzeme	1.367,13	
	253 Tesis, Makine ve Cihazlar	116.695,20	
	255 Demirbaşlar	6.036,00	
	397 Sayım Fazlaları		124.098,33
2011	253 Tesis, Makine ve Cihazlar	33.266,00	
	255 Demirbaşlar	194.160,00	
	397 Sayım Fazlaları		227.426,00
2012	150 İlk Madde Malzeme	366.389,78	
	253 Tesis, Makine ve Cihazlar	227.544,20	
	254 Taşıtlar	321.923,20	
	255 Demirbaşlar	65.169,60	
	397 Sayım Fazlaları		981.026,78
2013	150 İlk Madde Malzeme	284.443,27	
	253 Tesis, Makine ve Cihazlar	250,00	
	255 Demirbaşlar	6.186,00	
	397 Sayım Fazlaları		290.879,27
2014	253 Tesis, Makine ve Cihazlar	1.389,60	
	255 Demirbaşlar	14.443,00	
	397 Sayım Fazlaları		15.832,60
2015	253 Tesis, Makine ve Cihazlar	427.500,00	
	255 Demirbaşlar	803.000,00	
	397 Sayım Fazlaları		1.230.500,00
2016	150 İlk Madde Malzeme	96.076,00	

	253 Tesis, Makine ve Cihazlar	8.650,00	
	255 Demirbaşlar	9.857,72	
	397 Sayım Fazlaları		114.583,72
Genel Toplam:		3.004.527,69	3.004.527,69

Yukarıda yer alan Yönetmelik hükümleri gereği; 150 İlk Madde ve Malzeme, 253 Tesis, Makine ve Cihazlar, 254 Taşıtlar ve 255 Demirbaşlar hesaplarında yapılan sayımlar sonucu ortaya çıkan ve 397 Sayım Fazlaları Hesabına kaydedilen fazla değerlerin, nedenlerine ilişkin inceleme - araştırma yapılarak söz konusu hesaptaki tutarların, ilgili olduğu hesaplara aktarılması gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; 397 Sayım Fazlaları Hesabındaki bakiyenin daha önceki yıllarda 150, 253, 254 ve 255 hesaplara yapılan sayım fazlalıklarından kaynaklı kayıtlara ilişkin olduğu ifade edilmiştir.

Sonuç olarak İdare cevabında, bulgu konusu kayıtların görünürdeki nedenine değinilmiş ancak 397 Sayım Fazlaları Hesabındaki bakiyenin sıfırlanması için ne yapılacağına ilişkin bir hususa değinilmemiştir. 397 Sayım Fazlaları Hesabındaki bakiyenin kaynağı olan kayıtlar zaten bulguda da belirtilmiştir. İdarece yapılması gereken, hesaptaki bakiyenin gerçek nedenlerini doğru bir şekilde tespit ederek gerekli aktarma işlemleriyle bu hesaptaki bakiyenin sıfırlanmasıdır.

İlgili hesapta bulunan 3.004.527,69 TL bakiyenin düzeltilmesine ilişkin yapılması gereken iş ve işlemlerin yapılıp yapılmadığı izleyen yıllar denetimlerinde takip edilecektir.

BULGU 2: Toptancı Hal Rüsum Gelirlerinin Düşük Olması

Toptancı halinin işletme hakkınının 01.01.2012 tarihinde önce Sebze ve Meyve Komisyoncuları Odasına, daha sonra ise halihazırdaki işletmecisi S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifine devrinden sonra hal rüsum gelirlerinin oldukça düştüğü görülmüştür.

Mülga 24/6/1995 tarihli ve 552 sayılı Yaş Sebze ve Meyve Ticaretinin Düzenlenmesi ve Toptancı Halleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "*Belediye ve İşletme Payı*" başlıklı 17'nci maddesinde "*(Değişik birinci fıkra : 11/6/1998 - 4367/4 md.) Toptancı hallerde satılan malların toptan satış bedelinin % 2'sini geçmemek şartıyla belediye*

meclislerince düzenlenecek tarifeye göre belediye payı tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilen paylardan en az % 10'u, izleyen yıl belediye bütçesine toptancı hal ihtiyaçları için harcanmak üzere ödenek olarak konur ve yalnız bu amaçla harcanır.” hükmü yer almaktaydı.

01.01.2012 tarihinde yürürlüğe giren 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un “Hal rüsumu” başlıklı 8'inci maddesinde ise;

“(1) Toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında hal rüsumu tahsil edilir.

(4) (Değişik: 28/3/2013-6455/71 md.) Hal rüsumunun tahakkuk, tahsil ve paylaşımına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

(7) Dördüncü fıkra uyarınca özel toptancı hali işletmecisi hesabında biriken tutarların yarısı aylık olarak izleyen ayın beşinci gününe kadar ilgili belediyeye ödenir.”

Hükümleri yer almaktadır.

Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik'in “Hal rüsumunun paylaşımı” başlıklı 45'inci maddesinde de;

“(1) (Değişik:RG-1/7/2013-28694) Hal rüsumu, bu maddeye göre Bakanlıkça belirlenen banka nezdinde açılan hesaba yatırılır. Malın üretildiği ve tüketildiği yerde toptancı hali bulunması durumunda, hal rüsumunun yüzde ellisi, malın üretildiği yerdeki toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi tarafından bildirilen banka hesabına, kalan yüzde ellisi ise malın tüketime sunulduğu yerdeki toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi tarafından bildirilen banka hesabına aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili banka tarafından aktarılır.”

Denilmiştir.

Yürürlükten kaldırılan 552 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve onun yerine 01.01.2012 tarihinde yürürlüğe giren 5957 sayılı Kanunun yukarıdaki hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; hal rüsumu oranının, 552 sayılı KHK'nın yürürlükte olduğu dönemde % 2 iken 5957 sayılı Kanunla 01.01.2012 tarihinden geçerli olmak üzere % 1'e düşürüldüğü görülmektedir.

Toptancı halinin, belediyenin kendisi tarafından işletildiği 2008, 2009, 2010 ve 2011 yıllarına ilişkin hal rüsum gelirlerinin aşağıdaki gibi olduğu tespit edilmiştir:

Tablo 8: 2008-2011 Yıllarına Ait Rüsum Gelirleri

Yıl	Rüsum Geliri (TL)
2008	2.403.523,11
2009	2.679.877,51
2010	2.910.170,02
2011	2.265.016,79

Toptancı halinin, işletme hakkının 01.01.2012 tarihinde önce Sebze ve Meyve Komisyoncuları Odasına, daha sonra ise halihazırdaki işletmecisi S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifine devrinden sonraki yıllara ilişkin hal rüsum gelirlerinin ise aşağıdaki gibi olduğu görülmüştür:

Tablo 9: 2012-2017 Yıllarına Ait Rüsum Gelirleri

Yıl	Rüsum Geliri (TL)
2012	34.692,65
2013	0,00
2014	0,00
2015	0,00
2016	161.977,99
2017	130.406,20

Yukarıdaki tablolar karşılaştırıldığında, hal rüsum gelirlerinde 2012 yılından itibaren ciddi bir azalmanın olduğu görülmektedir. Söz konusu azalmanın bir kısmı hal rüsum oranının % 1'e düşürülmesinden, bir kısmı da toptancı halin işletme hakkının devredilmesinden sonraki dönemde belediyeye aktarılan payın % 0,5'e düşmesinden kaynaklanmaktadır. Sağlıklı bir karşılaştırma yapmak için 2008, 2009, 2010 ve 2011 yıllarındaki rüsum gelirleri de rüsum oranının % 0,5 olduğu varsayımıyla hesaplanmış ve buna göre rüsum gelirleri aşağıdaki tabloda tekrar karşılaştırılmıştır:

Tablo 10: 2008-2017 Yıllarına Ait Karşılaştırmalı Rüsum Gelirleri

Yıl	Rüsum Geliri (TL) (Rüsum oranı % 0,5'e göre hesaplanmıştır.)	Yıl	Rüsum Geliri (TL)
2008	600.880,78	2012	34.692,65
2009	669.969,38	2013	0,00

2010	727.542,51	2014	0,00
2011	566.254,20	2015	0,00
		2016	161.977,99
		2017	130.406,20

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere; hal rüsum gelirleri, toptancı halinin işletme hakkının devredildiği 01.01.2012 tarihinden sonraki yıllarda neredeyse önceki yıllardaki gelirlerin (1/5) beşte biri oranına düşmüştür. Yıllar itibariyle il nüfusundaki artışa paralel olarak ticaret hacmindeki artış da dikkate alınacak olursa, hal rüsum gelirlerindeki oransal düşüşün çok daha fazla olacağı aşıkardır.

Teftiş Kurulu Başkanlığınca düzenlenen 08.01.2016 tarihli Hal İnceleme Raporunda da hal rüsum gelirlerindeki düşüşe dikkat çekilmiş, 01.01.2012 tarihinden sonra Kaynak Geliştirme, Mali Hizmetler ve Zabıta Daire Başkanlıklarına “*sebze hali Belediyemizin değildir*” gibi yanlış bir anlayışın sirayet ettiği, adı geçen birimlerin görevlerini layıkıyla yerine getirip ve takip etmedikleri, toptancı halinde görevli zabıta personelinin hal içinde dükkan sınırlarını ihlal eden komisyonculara ve trafik akışını engelleyen durumlara müdahale dışında bir görev yapmadığı söz konusu raporda belirtilmiştir.

5957 sayılı Kanun ve buna dayanılarak çıkarılan Yönetmelik hükümleri incelendiğinde, toptancı halleriyle ilgili düzenleyici ve denetleyici kurumun esas itibariyle ilgili belediye olduğu açıktır. Toptancı halinin işletme hakkının devredilmiş olması (*kaldı ki söz konusunun devrin hukuki geçerliliği de yoktur*), belediyenin görev, yetki ve sorumluluklarını üzerinden kaldırmamakta, belediyeyi düzenleyici ve denetleyici otorite olmaktan çıkarmamaktadır. Hal rüsum gelirlerinde yıllar itibariyle meydana gelen ciddi düşüşler (2013, 2014, 2015 yıllarında 0,00), belediyenin 5957 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelikten kaynaklanan görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getirmediğini göstermektedir.

Kamu idaresi cevabında; “2012 yılında çıkan 5957 sayılı Kanununun 44’üncü maddesi gereği; hal rüsum gelirleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından tahsil edilerek Bakanlıkça belirlenen bankalar nezdinde toplanır ve ilgili belediye veya işletmeciye aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili banka hesaplarına aktarılır. Toptancı hal rüsum gelirlerinin 2012 yılından sonra düşmesinin nedeni belediyemiz olmayıp ilgili bakanlık tarafından çıkarılmış olan yönetmeliğin uygulanması ve rüsum hal gelirlerinin tahsil edilmesinde yaşanan sorun ve aksaklıklardır.

5957 sayılı Kanun ve ilgili yönetmeliklerde belirtilen yetki ve sorumlüğümüze yerine getirilmesi sağlanacaktır.”

Denilmiştir.

Sonuç olarak İdare cevabında, toptancı hal rüsum gelirlerinin 2012 yılından sonra düşmesinin nedeninin belediye olmadığı, ilgili Bakanlık tarafından çıkarılmış olan Yönetmeliğin uygulanması ve hal rüsum gelirlerinin tahsil edilmesinde yaşanan sorun ve aksaklıklar olduğu ifade edilmiştir. Ancak rüsum gelirlerindeki düşmenin sebebinin belediye olmadığı görüşüne tamamıyla katılmak mümkün değildir. Rüsum gelirlerindeki azalmanın bir kısmı hal rüsumu oranının % 1'e düşürülmesinden, bir kısmı da toptancı halin işletme hakkının devredilmesinden sonraki dönemde belediyeye aktarılan payın % 0,5'e düşmesinden kaynaklıdır. Ancak bulguda söz konusu edilen husus bu değildir. Bulguda sözü edilen husus, rüsum gelirlerinde, rüsum oranının % 0,5'e düşürülmesinden kaynaklı olmayan düşüşlerdir. Belediyenin 2008, 2009, 2010 ve 2011 yıllarındaki rüsum gelirlerinin rüsum oranının % 0,5 olduğu varsayımıyla hesaplanması sonucu, hal rüsumu gelirlerinde, rüsum oranının % 0,5'e düşürülmesinden kaynaklı olmayan düşüşler bulgudaki tabloda (Tablo 10: 2008-2017 Yıllarına Ait Karşılaştırmalı Rüsum Gelirleri) gösterilmiştir.

Söz konusu tablodan anlaşıldığı üzere; hal rüsum gelirleri, toptancı halinin işletme hakkının devredildiği 01.01.2012 tarihinden sonraki yıllarda oransal olarak önceki yıllardaki gelirlerin (1/5) beşte biri oranlarına düşmüştür. Bunun sebebi, Teftiş Kurulu Başkanlığınca düzenlenen 08.01.2016 tarihli Hal İnceleme Raporunda; 01.01.2012 tarihinden sonra Kaynak Geliştirme, Mali Hizmetler ve Zabıta Daire Başkanlıklarına “*sebze hali Belediyemizin değildir*” gibi yanlış bir anlayışın sirayet etmesi, adı geçen birimlerin görevlerini layıkıyla yerine getirip takip etmemeleri ve halde görevli zabıta personelinin görevlerini olması gerektiği şekilde yapmamaları olarak ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; toptancı halinin işletme hakkını devretmiş olması (*kaldı ki ortada hukuken geçerli bir devir işlemi de yoktur*), belediyenin görev, yetki ve sorumluluklarını üzerinden kaldırmamakta, belediyeyi düzenleyici ve denetleyici otorite olmaktan çıkarmamaktadır. Rüsum gelirlerinde yıllar itibarıyla meydana gelen ciddi düşüşler (2013, 2014, 2015 yıllarında 0,00), belediyenin 5957 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelikten kaynaklanan görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getirmediğini göstermektedir.

İdare, 5957 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelikte belirtilen yetki ve sorumluluğunu yerine getireceğini ifade etmiştir. Konuyla ilgili olarak idarece yapılan çalışmalar takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 3: Gecekondu Fonu Hesabının Kurum Mali Tablolarında Gösterilmemesi

30.07.1966 tarih ve 12362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 775 sayılı Gecekondu Kanunu’nun 12’nci maddesi gereği, Kanunun 13’üncü maddesinde sayılan hizmetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi adına bir gecekondu fonu hesabı açtırıldığı, ancak hesabın 31.12.2017 tarihli mizan ve bilançoda yer almadığı görülmüştür.

23.12.2014 tarih ve 29214 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği’nin “*Temel Kavramlar*” başlıklı 5’inci maddesinde “*Sosyal sorumluluk*” ve “*Tam açıklama*” kavramları aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

Sosyal sorumluluk: Muhasebe sisteminin yapısında, muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde, mali tabloların düzenlenmesinde, sunulmasında, toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması esastır.

Tam açıklama: Mali tablolar, bu tablolardan yararlanacak olanların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır şekilde düzenlenir.

Yönetmeliğin;

“*Bilanço ilkeleri*” başlıklı 8’inci maddesinde;

“(1) *Bilanço ilkelerinin amacı, kamu idaresinin tasarrufundaki kaynaklar ile bunlarla elde edilen varlıkların muhasebe kayıtlarının yapılması, mali tablolarının hazırlanması ve raporlanması yoluyla, belli bir tarihte kamu idaresinin mali durumunun ilgililer için saydam ve gerçeğe uygun olarak yansıtılmasıdır.*

(2) *Kapsama dâhil kamu idareleri bilançolarını bu Yönetmelikte belirtilen şekil ve*

esaslara göre hazırlayıp sunar. Bilançolar hesap tipinde hazırlanır. Hesap tipi bilançonun sol tarafında varlıklar, sağ tarafında ise yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar yer alır.

...”

“Bilanço” başlıklı 314’üncü maddesinde “(1) Bilanço, kamu idaresinin belli bir tarihteki varlıklarını, yabancı kaynaklarını ve öz kaynaklarını gösteren tablodur. Kesin mizanda yer alan hesapların borç kalanları bilançonun aktif hesaplarını, alacak kalanları da bilançonun pasif hesaplarını oluşturur. Aktif ve pasifi düzenleyici hesaplar buldukları grupta eksi değer olarak gösterilir.”

Denilmiştir.

Yukarıda yer alan Yönetmelik hükümleri gereği; mali tablolar, bu tablolardan yararlanacak olanların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır şekilde düzenlenmeli, kamu idaresinin mali durumunu saydam ve gerçeğe uygun bir şekilde yansıtmalıdır. Bu kapsamda düzenlenecek mali tablolardan biri olan bilançolara da; kamu idaresinin belli bir tarihteki varlıklarının ve yükümlülüklerinin tam ve doğru bir şekilde yansıtılması gerekmektedir.

Gecekondu fonu hesabına ilişkin incelemede; Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi adına bu amaçla Vakıfbank Diyarbakır Şubesinde TR64 0001 5001 5800 7297 6686 60 IBAN no’lu bir hesap açtırıldığı, 31.12.2017 tarihi itibarıyla hesabın 26.236,64 TL bakiyesinin olduğu, ancak 31.12.2017 tarihli mizanda yer almadığı görülmüştür.

TR64 0001 5001 5800 7297 6686 60 IBAN no’lu hesaptaki güncel tutarın Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümleri gereği 102 Banka Hesabına alınması, söz konusu hesaba ilişkin işlemlerin de Yönetmeliğin 55 ila 57’nci maddelerindeki hükümler doğrultusunda muhasebe kayıtlarına alınarak yapılması gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; Belediye adına Vakıfbank’ta açılan Gecekondu Fonu Hesabının Yönetmelik hükümleri gereği muhasebe kayıtlarına alınacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda da açıklandığı üzere; Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümleri gereği mali tabloların, bu tablolardan yararlanacak olanların doğru karar

vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır şekilde düzenlenmesi, kamu idaresinin mali durumunu saydam ve gerçeğe uygun bir şekilde yansıtması gerekmektedir. Kamu idaresi bilançolarına da; idarenin belli bir tarihteki varlıkları ve yükümlülükleri tam ve doğru bir şekilde aktarılmalıdır.

İdare cevabında muhasebe hesaplarına alınacağı belirtilen 26.236,64 TL bakiyeli gecekondü fonu hesabının, mali tablolarda yer alıp almadığı 2018 yılı düzenlilik denetimi kapsamında izlenecektir.

BULGU 4: Belediyece Tahsis Edilen Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarında İzlenmemesi

Mülkiyeti belediyeye ait olup meclis kararıyla diğer kamu kurum ve kuruluşlarına tahsis edilen aşağıdaki taşınmazların muhasebe kayıtlarında izlenmediği görülmüştür.

Tablo 12: Tahsisli Taşınmazlar

SIRA NO	TAHSİS EDİLEN TAŞINMAZIN CİNSİ/NEVİ	KULLANIM AMACI	TAHSİS YAPILAN KURUM	TAHSİS TARİHİ	TAHSİS SÜRESİ
1	BİNA(YAPI)	BELEDİYE HİZMET BİNASI	ÇÜNGÜŞ BELEDİYE BAŞKANLIĞI	15.5.2017	25 YIL
2	BİNA(YAPI)	BELEDİYE HİZMET BİNASI	ÇÜNGÜŞ BELEDİYE BAŞKANLIĞI	15.5.2017	25 YIL
3	BİNA(YAPI)	BELEDİYE HİZMET BİNASI	KULP BELEDİYE BAŞKANLIĞI	20.3.2017	25 YIL
4	DİN KÜLTÜR MERKEZİ	CAMİİ, KURAN KURSU, GENÇLİK MERKEZİ	BAĞLAR İLÇE MÜFTÜLÜĞÜ	20.3.2017	25 YIL
5	BİNA(YAPI)	KADIN VE ÇOCUKLARA YÖNELİK SOSYAL TESİS	HANİ BELEDİYE BAŞKANLIĞI	16.1.2017	15YIL
6	ARSA	SEVGİ EVİ SİTESİ OLARAK KULLANILMAK ÜZERE	AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR MÜDÜRLÜĞÜ	10.1.2017	25 YIL
7	SU DEPOSU KORUMA ALANI	HİZMET BİNASI YAPILMAK ÜZERE	DİSKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	10.4.2007	***
8	BİNA(YAPI)	HİZMET BİNASI	SUR BELEDİYESİ	12.2.2016	10 YIL
9	TARİHİ EV	DİYARBAKIR EVİ	SUR BELEDİYESİ	12.2.2016	5 YIL
10	ŞANTİYE ALANI	ŞANTİYE ALANI	SUR BELEDİYESİ	12.4.2013	10 YIL
11	SU HAVZASI (7 NO'LU PARSEL)	KAMU HİZMETİ	DİSKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	14.7.2017	***
12	MEZBAHANE BİNASI VE ARSASI	GENEL MÜDÜRLÜĞÜN HİZMETLERİNDE KULLANILMAK ÜZERE	DİSKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	17.4.2015	***
13	SU HAVZASI (92 NO'LU PARSEL)	GENEL MÜDÜRLÜĞÜN HİZMETLERİNDE KULLANILMAK ÜZERE	DİSKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	14.11.2014	25 YIL
14	BİNA(YAPI)	BAĞLAR DÖRTYOL DİSKİ TAHSİLAT ŞUBESİ	DİSKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	14.7.2010	***

15	BİNA(YAPI)	SÜMERPARK HİZMET BİNASI	GÜNEYDOĞU ANADOLU BELEDİYELER BİRLİĞİ (GABB)	13.9.2011	***
16	ARSA	PARK VE SPOR TESİSİ YAPILMAK ÜZERE	BAĞLAR BELEDİYESİ	13.9.2012	25 YIL

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 192'nci maddesinde 252 Binalar Hesabına ilişkin olarak *“(1) Binalar hesabı, eklenti ve bütünleyici parçaları dâhil olmak üzere, kamu idarelerinin mülkiyetinde bulunan binalar ile bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için kullanılır.”* hükmü yer almaktadır.

Yönetmeliğin *“Hesabın işleyişi”* başlıklı 193'üncü maddesi 1'inci fıkrası;

(a) bendi 6'ncı ve 7'nci alt bentlerinde;

“6) Tahsise konu edilen binalar tahsis edilen kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değeri üzerinden bu hesaba borç, 500-Net Değer Hesabına alacak kaydedilir. Ayrıca, varlığa ilişkin ayrılmış amortisman tutarı 500-Net Değer Hesabına borç, 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabına alacak kaydedilir.

7) Tahsis edilen binalardan tahsisi kaldırılanlar maliki kamu idaresinin muhasebe birimince bu hesaba borç, 500-Net Değer Hesabına alacak kaydedilir.”

(b) bendi 7'nci ve 8'inci alt bentlerinde;

“7) Tahsise konu edilen binalar tahsis eden kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değer üzerinden bu hesaba alacak, 500-Net Değer Hesabına borç kaydedilir. Ayrıca, varlığa ilişkin ayrılmış amortisman tutarı 500-Net Değer Hesabına alacak, 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabına borç kaydedilir.

8) Tahsisli kullanılan binalardan tahsisi kaldırılanlar tahsisli kullanan kamu idaresinin muhasebe birimince bu hesaba alacak, 500-Net Değer Hesabına borç kaydedilir.”

Denilmiştir.

Yönetmeliğin yukarıdaki hükümleri gereği, bir başka kamu idaresi tarafından belediyeye ya da belediye tarafından bir başka kamu idaresine tahsis edilen taşınmazların muhasebe kayıtlarına alınarak hesaplarda takip edilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla, belediyece diğer kamu idarelerine tahsis edildiği anlaşılan yukarıdaki tabloda yer alan taşınmaz mallar muhasebe kayıtlarına alınarak hesaplarda izlenmelidir.

Kamu idaresi cevabında; Belediyece tahsis edilen taşınmazların muhasebe kayıtlarında izleneceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda da ifade edildiği üzere; belediye tarafından başka kamu idarelerine ya da başka kamu idareleri tarafından belediyeye tahsis edilen taşınmazların Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 192'nci ve 193'üncü maddeleri gereği muhasebe kayıtlarına alınarak hesaplarda takip edilmesi gerekmektedir. İdare cevabında, bulguda bahsi geçen taşınmazların muhasebe kayıtlarına alınacağı ifade edilmiştir.

İdarece bulgu konusu taşınmazlara ilişkin olarak yapılması gereken kayıtların yapılıp yapılmadığı 2018 yılı düzenlilik denetimi kapsamında izlenecektir.

BULGU 5: Belediye Taşınmazlarının Ecrimisil Alınması Yoluyla İdare Edilmesi

Belediye taşınmazlarının kiralanması işlemlerinde 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine aykırı olarak ecrimisilin, bir nevi kiralama yöntemine dönüştürülerek taşınmazların işgaline süreklilik kazandırıldığı görülmüştür. Aynı husus 2016 yılı Denetim Raporunda da yer almaktadır.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "*Ecrimisil ve Tahliye*" başlıklı 75'inci maddesinde;

"Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malları ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile idare ve temsil ettiği mazbut vakıflara ait taşınmaz(1) malların, gerçek ve tüzelkişilerce işgali üzerine, fuzuli şagilden, bu Kanununun 9 uncu maddesindeki yerlerden sorulmak suretiyle, idareden taşınmaz ve değerlendirme konusunda işin ehli veya uzmanı üç kişiden oluşan komisyonca tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisil istenir. Ecrimisil talep edilebilmesi için, Hazinesinin işgalden dolayı bir zarara uğramış olması gerekmez ve fuzuli şagilin kusuru

aranmaz. (1)(2)

(Ek cümle: 23/7/2010-6009/24 md.) Ecrimisile itiraz edilmemesi halinde yüzde yirmi, peşin ödenmesi halinde ise ayrıca yüzde onbeş indirim uygulanır. Ecrimisil fuzuli şagil tarafından rızaen ödenmez ise, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Kira sözleşmesinin bitim tarihinden itibaren, işgalin devam etmesi halinde, sözleşmede hüküm varsa ona göre hareket edilir. Aksi halde ecrimisil alınır.

İşgal edilen taşınmaz mal, idarenin talebi üzerine, bulunduğu yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek, idareye teslim edilir.

...”

Hükümleri yer almaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15’inci maddesinde de “2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanır.” denilmiştir.

2886 sayılı Kanunun yukarıdaki hükümlerinden anlaşılacağı üzere; devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malların gerçek ve tüzel kişilerce işgali üzerine fuzuli şagilden, bedeli idarece oluşturulacak komisyonca tespit ve takdir edilecek ecrimisil istenmesi ve mülki idare amirine başvurularak işgal edilen taşınmazın 15 gün içerisinde tahliyesinin ve idareye tesliminin sağlanması gerekmektedir. Kira süresi sona eren taşınmazların, kiracıları tarafından tahliye edilmemesi, kullanılmaya devam edilmesi durumunda da mevcut kiracılardan aynı şekilde ecrimisil alınarak taşınmazın Kanunda öngörülen 15 günlük süre içinde tahliyesinin sağlanması gerekmektedir. Aynı hükümler, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15’inci maddesi gereği belediye taşınmazları için de geçerlidir.

Taşınmaz malları işgal eden fuzuli şagil durumundaki kişilerden ecrimisil alınması, söz konusu taşınmazların sürekli bir şekilde ecrimisil tahsil edilerek idare edilebileceği anlamına gelmemektedir. Zira ecrimisil, hukuka aykırı bir yararlanmadan dolayı taşınmazı

işgal eden kişiden alınan bir tazminattır. Bir kamu taşınmazının kiralama ya da idare etme usulü ve yöntemi değildir. Tam aksine, kamu malını korumaya yönelik bir yaptırımdır. 2886 sayılı Kanunda; işgal edilen taşınmazın mülki idare amirine başvurularak 15 gün içerisinde tahliyesinin ve idareye tesliminin sağlanmasına yönelik düzenleme de ecrimisilin bir kiralama yöntemi olmadığını açıkça göstermektedir.

Yapılan incelemede, kurumca 104 adet büfe ve yaklaşık 80 adet dükkan ya da işyerinin uzun bir süreden beri ecrimisil tahsili suretiyle üçüncü şahıslara kiraya verildiği anlaşılmıştır.

İdarenin, fuzuli şağil durumundaki kişilerin işgaline izin vererek taşınmazlarını ecrimisil tahsili yöntemiyle idare etmesi 2886 sayılı Kanunun yukarıdaki hükümlerine aykırıdır. Söz konusu taşınmazların 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre ihale yöntemiyle kiraya verilmesi sağlanmalıdır.

Kamu idaresi cevabında; Büfe alanlarının belediye yetki ve tasarrufunda olduğu ancak büfelerin yapılarının şahıslara ait olması nedeniyle işgal edilen büfe alanları için ecrimisil alındığı, mülkiyeti belediyeye ait dükkân ve işyerleri için gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa göre ihale yöntemiyle kiralama ihalelerinin yapılacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak İdare cevabında, büfe alanlarının belediyenin yetki ve tasarrufunda olduğu ancak büfelerin yapılarının şahıslara ait olması nedeniyle işgal edilen büfe alanları için ecrimisil alındığı ifade edilmiştir. Büfelerin yapılarının büfeyi işleten şahıslara ait olması, bu yerlerin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre ihaleye çıkılarak kiralanmasına engel bir durum değildir. Yine, büfelerin yapılarının büfeyi işleten şahıslara ait olması, söz konusu şahıslara bu yerlerin ilanihaye ecrimisil ödenerek işletilmesi hakkını da vermemektedir. 2886 sayılı Kanunda ecrimisilin hangi hallerde alınabileceği düzenlenmiş olup Kanuna göre, gerçek veya tüzel kişiler tarafından işgal edilen taşınmaz malların, idarenin talebi üzerine bulunduğu yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek idareye teslim edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, söz konusu büfelerin büfe yapılarının sahibi şahıslara ecrimisil tahsil edilerek ilanihaye kiralanması mümkün değildir. 2886 sayılı Kanunda ya da başka bir kanunda buna izin veren bir düzenleme bulunmamaktadır.

İdare cevabında, mülkiyeti belediyeye ait dükkân ve işyerleri için ise gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa göre ihale yöntemiyle kiralama ihalelerinin yapılacağı ifade edilmiştir.

Bulguda da açıkça ifade edildiği üzere; idarenin, füzuli şağil durumundaki kişilerin işgaline izin vererek taşınmazlarını ecrimisil tahsili yöntemiyle idare etmesi 2886 sayılı Kanun hükümlerine aykırıdır. Büfeler de dahil olmak üzere söz konusu taşınmazların tamamının 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre ihale yöntemiyle kiraya verilmesi sağlanmalıdır.

BULGU 6: Norm Kadro Cetvellerinin Oluşturulmaması

Kurumda norm kadro cetvellerinin Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik esaslarına göre oluşturulmadığı görülmüştür.

22.02.2007 tarihli ve 26442 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğin;

“Amaç” başlıklı 1’inci maddesinde, “Bu Yönetmeliğin amacı; kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması, yerel hizmetlerin dengeli dağılımının temin edilmesi, belediyeler tarafından sunulan hizmetlerde kalitenin artırılması, ihtiyaç duyulan nitelik, unvan ve sayıda personel istihdamının sağlanmasıdır.”

“Kapsam” başlıklı 2’nci maddesinde, “Bu Yönetmelik belediyeler ve bağlı kuruluşları ile belediye ve il özel idarelerinin üye oldukları mahalli idare birliklerinde istihdam edilen memur, sözleşmeli personel, sürekli işçi ve geçici iş pozisyonlarında çalıştırılanları kapsar.”

“Belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri tasnif cetvelleri” başlıklı 5’inci maddesinin 2’nci fıkrasında, “Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Tasnif Cetvellerinde; belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinin ait oldukları alt gruplar ile bu alt gruplarda bulunmalarına esas teşkil eden niteliklerden hangilerine sahip oldukları ve grup yükselme adımları gösterilmiştir.”

“Belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri norm kadro standartları cetvelleri” başlıklı 6’ncı maddesinde,

“(1) 5 inci maddede belirtilen cetvele göre tasnif edilen; (A), (B), (C), (D), (E) ve (F) grupları ile bu gruplara ait alt gruplara ilişkin norm kadro standartları, Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 Belediye ve Belediye Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetvellerinde belirlenmiştir. Buna göre;

a) **(Değişik:RG-10/4/2014-28968)** (A) Grubu: Büyükşehir Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli 6 alt grup

b) **(Değişik:RG-10/4/2014-28968)** (B) Grubu: İl Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli 8 alt grup

c) **(Değişik:RG-12/9/2010-27697)** (C) Grubu: Büyükşehir İlçe Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli 19 alt grup

ç) **(Değişik:RG-10/4/2014-28968)** (D) Grubu: İlçe ve Belde Belediyeleri Norm Kadro Standartları Cetveli 15 alt grup

d) **(Değişik:RG-10/4/2014-28968)** (E) Grubu: Belediye Bağlı Kuruluşları Norm Kadro Standartları Cetveli 9 alt grup

e) **(Değişik:RG-12/9/2010-27697)** (F) Grubu: Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetveli 2 alt grup

Olarak tespit edilmiştir.

(2) Mahalli idareler kadrolarını Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetvellerinde her alt grup için belirlenen standarda uygun olarak tespit ederler.”

“Belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri kadro cetvelleri” başlıklı 8’inci maddesinde,

“(1) Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinin kadro işlemlerinde, aşağıda belirtilen Ek-5 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Kadro Cetvelleri kullanılır:

a) (I) Sayılı Cetvel: Kadro İhdası (Memur).

b) (II) Sayılı Cetvel: Boş Kadro Değişikliği (Memur).

c) (III) Sayılı Cetvel: Dolu Kadro Değişikliği (Memur).

ç) (IV) Sayılı Cetvel: Dolu-Boş Kadro Durumu (Memur).

d) (V) Sayılı Cetvel: Sürekli İşçi Kadro İhdası.

e) (VI) Sayılı Cetvel: Sürekli İşçi Kadro Değişikliği.

f) (VII) Sayılı Cetvel: Sürekli İşçi Dolu – Boş Kadro Durumu.”

“Kadroların tespiti” başlıklı 9’uncu maddesinin 1’inci fıkrasında da, “Bu Yönetmeliğe ekli cetvellerde alt gruplar için unvan ve sayı itibarıyla tespit edilenler dışında kadro kullanılamaz. Ayrıca Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 ve Ek-3’de unvan, personel grubu ve sayı itibarıyla alt gruplar için belirlenen memur ve sürekli işçi kadro toplamı aşılamaz. Ancak, memur ve sürekli işçi kadro sayıları, tespit edilen memur ve işçi kadro sayısından daha az sayıda belirlenebilir.”

Hükümleri yer almaktadır.

Yukarıda yer alan Yönetmelik hükümleri gereği; belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinin, kadro cetvellerini bu Yönetmelikteki düzenlemelere göre oluşturmaları, kadro tespiti, ihdası, değişikliği ve kadrolara ilişkin diğer iş ve işlemlerini de yine bu Yönetmelikteki esas ve usullere göre yapmaları gerekmektedir.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi de söz konusu Yönetmelik eki (Ek-2) Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetvellerinde her alt grup için belirlenen standarda uygun olarak kadrolarını tespit ederek kadro cetvellerini oluşturmaktadır.

Kamu idaresi cevabında; Kurumun, Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğin eki (EK 2) Norm Kadro Standartları Cetvellerinde her alt grup için belirlenen standartlara uygun olarak kadrolarını tespit etmeye ve kadro cetvellerini oluşturmaya başladığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda da ifade edildiği üzere; belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinin, kadro cetvellerini Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri

Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik'teki düzenlemelere göre oluşturmaları, kadro tespiti, ihdası, değişikliği ve kadrolara ilişkin diğer iş ve işlemlerini de yine bu Yönetmelikteki esas ve usullere göre yapmaları gerekmektedir.

İdare cevabında, kurumun söz konusu Yönetmelikteki düzenlemelere uygun olarak kadrolarını tespit etmeye ve kadro cetvellerini oluşturmaya başladığı ifade edilmiştir.

Bulgu konusu tespit hususunda kurum tarafından yapılan çalışmalar 2018 yılı düzenlilik denetimi kapsamında gözden geçirilecektir.

BULGU 7: Toptancı Halinin Devrinin Mevzuata Uygun Olmaması

S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifi tarafından işletilen toptancı halinin, özel toptancı hali statüsünde işletilmesi için ilgili mevzuat gereği belediye meclisince karar alınması gerekirken, meclisce bu konuya ilişkin alınmış bir karar olmadığı görülmüştür.

5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesinde toptancı hallerinin kurulmasına ilişkin aşağıdaki düzenleme yer almaktadır:

“(1) Toptancı halleri; imar planlarında belirlenmiş alanlarda, halin sınıfına, büyüklüğüne ve işlem hacmine göre yönetmelikle belirlenen müzayedede, depolama, tasnifleme ve ambalajlama tesisleri ile laboratuvar ve soğuk hava deposu gibi diğer asgarî koşulları taşıyan projeler çerçevesinde gerçek veya tüzel kişiler ile belediye sınırları içinde belediyeler, büyükşehir belediye sınırları içinde büyükşehir belediyeleri tarafından kurulur. Gerçek veya tüzel kişiler tarafından toptancı hali kurulması ilgili belediyenin iznine tabidir.”

Toptancı hallerinin kurulmasına ilişkin Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinde ise aşağıdaki düzenlemeler mevcuttur:

“... ”

(3) İlgili belediyeden izin almak kaydıyla birinci fıkra hükmüne uygun olarak gerçek veya tüzel kişiler tarafından da toptancı hali kurulabilir.

“... ”

(6) Toptancı halinin kurulmasına, 10 uncu maddede belirtilen komisyonun raporu göz

önünde bulundurulurak belediye meclisince karar verilir.”

Aynı Yönetmeliğin “*Toptancı hallerinin işletilmesi ve devri*” başlıklı 14’üncü maddesinde yer alan düzenlemeler de aşağıdaki gibidir:

“(1) Belediye toptancı halleri belediyeler, özel toptancı halleri ise işletmecileri tarafından işletilir. Belediyeler, kurdukları toptancı hallerinin işletilmesini belediye meclisince belirlenecek süre, bedel ve koşullarda devredebilir. Devir, belediyenin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

(2) Halin işletilmesini devralacak işletmelerde, 12 nci maddenin birinci fıkrasındaki şartlar aranır ve bu işletmelerden ikinci fıkrasındaki belgeler istenir.

(3) Devir işlemi, belediye ile halin işletilmesini devralacak işletmeler arasında akdedilen ve Kanun, bu Yönetmelik ve ilgili diğer mevzuatta yer alan düzenlemelere aykırı hüküm içermeyecek şekilde hazırlanan sözleşmelerle yapılır. Sözleşmeler, yetkili temsilciler tarafından imzalanır.

(4) 19 uncu maddenin birinci fıkrasının (j) bendinde belirtilen denetim yetkisi münhasıran yetkili belediye personeline kullanılır ve bu yetki hiçbir şekilde gerçek veya tüzel kişilere devredilemez.

(5) Toptancı halinin devri, en geç bir ay içinde ilgili belediye tarafından, sisteme kaydedilmek üzere il müdürlüğüne bildirilir.”

5957 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmeliğin yukarıdaki hükümleri gereği; gerçek veya tüzel kişiler tarafından toptancı hali kurulması ilgili belediyenin iznine bağlı olup bu konuda belediye meclisince karar alınması gerekmektedir. Yönetmeliğin 14’üncü maddesi gereği belediyeler, kurdukları toptancı hallerinin işletilmesini belediye meclisince belirlenecek süre, bedel ve koşullarda devredebileceklerdir.

S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifi tarafından işletilen toptancı halinin 1989 yılında kurulan S.S. Sebze Hali Yapı Kooperatifi tarafından inşaatının yapıldığı, 28 Eylül 1998 tarihinde şu an faaliyet gösterdiği yere taşındığı ve 10 Aralık 2003 tarihinde inşaat ruhsatı almak amacıyla Büyükşehir Belediyesine başvuruda bulunulduğu, yapı kooperatifinin inşaat yapmak amacıyla kurulduğu ve bu amacını gerçekleştirdikten sonra tasfiye sürecine girdiği, 08.01.2016 tarihi itibarıyla tasfiye halinde olduğu, toptancı halinin 01.01.2012

tarihine kadar Büyükşehir Belediyesi tarafından işletildiği, bu tarihte toptancı halinin işletme hakkının Sebze ve Meyve Komisyoncuları Odasına devredildiği, toptancı halinin halihazırdaki işletmecisi S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifinin ise 18.01.2013 tarihinde kurulduğu, S.S. Diyarbakır Sebze Hali Kooperatifinin kuruluşunun gerçekleşmesinden 1 yıl 18 gün öncesinde herhangi bir meclis kararı alınmaksızın ve devre ilişkin bir sözleşme imzalanmaksızın toptancı halinin işletme hakkının Sebze ve Meyve Komisyoncuları Odasına devredildiği Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanlığınca düzenlenen 08.01.2016 tarihli Hal İnceleme Raporuyla tespit edilmiştir.

Teftiş Kurulu Başkanlığınca düzenlenen raporda da yer aldığı üzere; halen S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifi tarafından işletilen toptancı halinin, özel toptancı hali statüsünde işletilebilmesi için 5957 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmeliğin yukarıdaki hükümleri gereği alınmış herhangi bir belediye meclis kararı ve devir sözleşmesi bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu hususta belediyece verilmiş yasal bir iznin olduğundan bahsetmek mümkün değildir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, toptancı halinin statüsü ve işletilmesiyle ilgili mevcut durumun 5957 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelik hükümlerine aykırı olduğu düşünülmektedir.

Kamu idaresi cevabında; Toptancı Halinin mülkiyetinin belediyeye ait olmaması nedeniyle özel toptancı hali olarak işletilmesi hakkında gerekli meclis kararının belediyece alınacağı, ilgili kooperatife devirle ilgili gerekli resmi yazışmaların yapılacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak İdare cevabından; bulgu konusu tespitlere iştirak edildiği, toptancı halinin 5957 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelik hükümlerine aykırı mevcut durumunun mevzuata uygun hale getirileceği anlaşılmıştır.

İdarece, toptancı halinin mevzuata uygun olarak işletilmesiyle ilgili yapılması gereken iş ve işlemlerin yapılıp yapılmadığı takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 8: Toptancı Halini İşleten Kooperatifin Belgelerinin ve Teminatının Mevcut Olmaması

Toptancı halini işleten S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifinin, Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik gereği başvuru dilekçesi ve ekinde

yer alması gereken belgelerinin belediyede mevcut olmadığı, belediyeye vermesi gereken teminatı vermediği görülmüştür.

07.07.2012 tarihli ve 28346 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik’in 12’nci maddesinde özel toptancı hal kurucularında aranan şartlar sayılmıştır. Yönetmeliğin 12’nci maddesi 2’nci fıkrasında; “*Özel toptancı hali kurmak için bir dilekçe ile ilgili belediyeye başvurulur.*” denilmiş, dilekçeye aşağıda sayılan belgelerin ekleneceği belirtilmiştir.

“a) Ana sözleşmenin onaylı örneği,

b) Birinci fıkroda belirtilen sermayenin ödendiğine dair yeminli mali müşavir raporu,

c) Yönetim Kurulu üyelerinin yedinci fıkranın (c) bendinde aranılan şartlara sahip olduğuna ve bu kişiler ile şirketin mali ve ticari itibar bakımından engel bir durumunun bulunmadığına ilişkin beyanname,

ç) Birinci fıkraya göre belediye adına ve lehine düzenlenmiş teminatlar ile gayri kabili rücu yetki belgesi,

d) Kayıtlı olunan vergi dairesi adı ve vergi kimlik numarası beyanı,

e) Temsile yetkili olanların bu yetkilerini gösterir imza sirküleri,

f) Toptancı hali kurulması ve işletilmesine ilişkin yönetim kurulu kararının onaylı örneği,

g) Bakanlıkça gerekli görülen diğer belgeler.”

Yönetmeliğin “*Toptancı hallerinin işletilmesi ve devri*” başlıklı 14’üncü maddesinin 2’nci fıkrasında da “*halin işletmesini devralacak işletmelerde de, 12’nci maddenin birinci fıkrasındaki şartların aranacağı ve yine bu işletmelerden de aynı maddenin ikinci fıkrasındaki belgelerin isteneceği*” ifade edilmiştir.

Yönetmeliğin 12’nci maddesinde ise özel toptancı hal kurucularında aranan şartlar sayılmıştır. Söz konusu maddenin 1’inci fıkrasının d) bendi gereği tüzel kişi kurucuların belediyeye “*en az iki yüz elli bin Türk Lirası tutarında teminat vermesi*” gerekmektedir. Aynı maddenin 4’üncü fıkrasında da “*Birinci fıkroda öngörülen teminat, nakit olarak verilebileceği*

gibi bu tutara eşit olarak banka teminat mektubu, Hazine bonusu, Devlet tahvili, hisse senedi, mali sorumluluk sigortası ve gayrimenkul rehni olarak da verilebilir. Toplam teminat içinde, gayrimenkul rehni oranı yüzde elliden fazla olamaz.” denilmiştir.

Yapılan incelemede; S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifi tarafından, özel toptancı hali kurmak / işletmek için belediyeye verilmiş herhangi bir başvuru dilekçesinin ve Yönetmeliğin yukarıdaki maddesine göre dilekçe ekinde verilmesi gereken diğer belgelerin olmadığı, belediyeye teminat olarak verilmiş bir nakdi teminatın, teminat mektubunun ya da Yönetmeliğin 12’nci maddesine göre teminat olarak verilebilecek değerlerden herhangi birinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Yönetmeliğin yukarıdaki hükümleri gereği; toptancı hali kurulmasına / işletilmesine ilişkin başvuru dilekçesi ve ekinde yer alması gereken belgelerin ve Kooperatif tarafından verilmesi gereken teminatın temin edilmesi gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; Toptancı Halinin ilgili kooperatife devri hakkında gerekli resmi yazışmaların belediyece yapılacağı, devir başvurusu, teminat ve gerekli belgelerin alınmasının sağlanacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda da açıklandığı üzere; özel toptancı hali işletenlerin, Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik’te istenen başvuru dilekçelerinin ve dilekçe ekinde yer alması gereken belgelerinin ve Yönetmelik gereği vermeleri gereken teminatlarının ilgili belediyede bulunması gerekmektedir.

İdare cevabından; bulgu konusu tespitlere iştirak edildiği, toptancı halinin ilgili kooperatife devri hakkında gerekli resmi yazışmaların yapılacağı, devir başvurusu, teminat ve gerekli belgelerin alınmasının sağlanacağı anlaşılmıştır.

İdarece, toptancı halinin mevzuata uygun olarak işletilmesiyle ilgili yapılması gereken iş ve işlemlerin yapılıp yapılmadığı takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 9: Toptancı Halini İşleten Kooperatifin Ödenmiş Sermayesinin Yetersiz Olması

Toptancı halini işleten S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifinin ödenmiş sermayesinin, Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik gereği olması gereken asgari ödenmiş sermaye tutarının oldukça altında olduğu görülmüştür.

07.07.2012 tarihli ve 28346 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik’in 12’nci maddesinde özel toptancı hal kurucularında aranan şartlar sayılmıştır. Yönetmeliğin 12’nci maddesi 1’inci fıkrasının (b) bendi gereği tüzel kişi kurucular için “*ödenmiş sermayenin küçük ve orta toptancı halleri için en az beş yüz bin, büyük toptancı halleri için ise en az bir milyon Türk Lirası olması*” gerekmektedir.

Yönetmeliğin 5’inci maddesinin 12’inci fıkrasında “*Toplam işyeri sayısı, 30 ila 100 olan toptancı halleri küçük, 101 ila 250 olan toptancı halleri orta, 251 ve üzeri olan toptancı halleri ise büyük toptancı hali olarak sınıflandırılır.*” denilmiştir.

S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifi Anasözleşmesi’nin 02.12.2013 tarihli Yönetim Kurulu Kararı ile değişik 7’nci ve 8’inci maddelerinde;

“Madde 7: Kooperatifin sermayesi, ortakların taahhüt ettikleri payların toplam tutarından ibaret olup değişkendir. Herhangi bir tarihteki toplam sermayesi ise, mevcut ortakların taahhüt ettikleri pay adedi toplamının bir ortaklık payı değeriyle çarpımına göre hesaplanır ve gerektiğinde bu tespiti yönelik yönetim kurulu kararı, belgeleri ibraz edilmek şartıyla ticaret siciline tescil ettirilir. Ancak sermayenin en az haddi 126.000,00 Türk Lirasıdır.

Madde 8: Bir ortaklık payının değeri 100,00 Türk Lirasıdır. Ortaklar en çok 5.000 pay taahhüt edebilirler. Ancak her ortağın en az 11 (on bir) pay taahhüt etmesi zorunludur.

Ortaklık payları, bu anasözleşmenin 19’uncu maddesine göre düzenlenen ortaklık senesinde gösterilir. Senetle temsil edilmeyen paylar 100,00 Türk Lirası ile itibar olunur.”

Hükümleri yer almaktadır.

15.09.2017 tarihli bilançoya göre; S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifinin

ödenmiş sermayesinin, kooperatif anasözleşmesinin yukarıda yer alan 7'nci maddesiyle sermayenin en az haddi olarak belirlenen 126.000,00 TL olduğu görülmüştür. Toptancı hali, Yönetmeliğin 5'inci maddesindeki sınıflandırmaya göre (toplam işyeri sayısı 101 - 250 arasında) orta sınıf toptancı halidir. Küçük ve orta sınıf toptancı halleri içinse tüzel kişi kurucularda aranan asgari ödenmiş sermaye tutarı, Yönetmeliğin 12'nci maddesi gereği 500.000,00 TL'dir.

Toptancı halini işleten S.S. Diyarbakır Sebze Hali İşletme Kooperatifinin ödenmiş sermayesinin Yönetmeliğe uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; Toptancı Halini işleten kooperatifin ödenmiş sermayesinin Yönetmeliğe uygun hale getirilmesinin sağlanacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda da açıklandığı üzere, Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik'in 12'nci maddesi gereği özel toptancı hal kurucularından istenen ödenmiş sermaye tutarının, küçük ve orta toptancı halleri için en az beş yüz bin, büyük toptancı halleri için ise en az bir milyon Türk Lirası olması gerekmektedir. İdare cevabında, toptancı halini işleten kooperatifin ödenmiş sermayesinin Yönetmeliğe uygun hale getirilmesinin sağlanacağı ifade edilmiştir.

Bulgu konusu tespitinin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 10: Belediye Meclisince Toptancı Halinde Faaliyet Gösterenlerin Teminat Tutarlarının Belirlenmemesi, İşyerlerinden Teminat Alınmaması

Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik'in 31'inci maddesi gereği; toptancı halinde faaliyet gösterenlerden alınması gereken teminatlara ilişkin tutarların belediye meclisince belirlenmediği, teminatların alınmadığı görülmüştür.

Yönetmeliğin "*Teminat*" başlıklı 31'inci maddesinde;

"(1) Belediye, özel ve işletim yetkisi devredilmiş toptancı hallerinde faaliyet gösterenler, ticarî güvenin sağlanması ve tarafların haklarının korunması amacıyla bu maddeye göre teminat verir.

(2) Birinci fıkrada öngörülen teminat, nakit olarak verilebileceği gibi bu tutara eşit olarak banka teminat mektubu, Hazine bonosu, Devlet tahvili, hisse senedi, mali sorumluluk sigortası ve gayrimenkul rehni olarak da verilebilir. Teminatlarla birlikte, onuncu ve on üçüncü fıkralarda belirtilen hususlara yönelik olarak ilgili belediyeye bu tür teminatı alış ve satış, düzenleme ve transfer konusunda yetki veren bir gayri kabili rücu yetki belgesi de verilir.

(3) Halde faaliyet gösterenlerden alınacak teminat tutarı, kiracılar için haldeki işyerinin, malikler için ise bulunduğu toptancı halinde kiralama yoluyla işletilen emsal işyerinin bir yıllık kira bedelinden az olmamak üzere her yılın **(Değişik ibare:RG-31/12/2012-28514 4.mükerrer)**⁽¹⁾ Ocak ayında belediye meclisince belirlenir.

(4) Üretici ve üretici örgütleri, toplam teminatının yüzde yetmiş beşine kadar gayrimenkul rehni ile teminat yükümlülüğünü yerine getirebilir. Diğer satıcılar için ise bu oran azami yüzde elli olarak uygulanır.

(5) Teminatlar, ilgili belediye adına ve lehine düzenlenir. Gayrimenkul teminatlarında, ilgili belediye adına ve lehine birinci dereceden ipotek kurulur. Teminatların doğruluğu ve geçerliliği ilgili belediye tarafından kontrol edilir.

(6) Teminat olarak gösterilen gayrimenkullerin değeri, ilgili belediye tarafından tespit edilir veya ettirilir. Değer tespitine ve ipotek kurulmasına ilişkin tüm masraflar teminat veren tarafından karşılanır.

(7) Banka teminat mektubunun, ülkede faaliyet gösteren bir bankadan alınması, vazgeçilmesi olanaksız ve kesin olması gerekir. Ayrıca, banka teminat mektubu ile diğer teminatlarda asgari bir yıllık geçerlilik süresi aranır.

(8) Teminatlar, ilgili belediye ve teminatı veren tarafından bir tutanağa bağlanır. Teminat tutanağı, iki nüsha olarak düzenlenir ve yetkili temsilciler tarafından imzalanır. Tutanağın bir nüshası ilgiliye verilir, bir nüshası dosyasında muhafaza edilir. İade edilen teminatlarda da aynı usul uygulanır. Teminat tutanağı mahiyetindeki diğer resmi belgeler de bu kapsamda kullanılabilir.

(9) Teminatlar, ilgili belediye bünyesinde ya da bankalarda muhafaza edilir.

(10) Teslim alınan malların cinslerine, doğal özelliklerine, standartlarına ve hijyenik

şartlara göre özenle korunmaması veya toptancı halinden satın alınan malların bozuk olması ya da sıhhi olmaması nedeniyle meydana gelen zararlar ile süresi içinde üreticiye ödenmeyen mal bedelleri, ilgililerin talebi üzerine hal hakem heyeti veya mahkeme kararıyla, verilen teminattan kesilerek ödenir. Teminattan karşılanamayan kısım genel hükümlere göre tahsil olunur.

(11) Teminatların muhafazası, nakde çevrilmesi veya zarar görene ödenmesi aşamasında ortaya çıkan tüm masraflar, teminat veren tarafından karşılanır.

(12) Teminat tutarındaki artıştan veya onuncu fıkrada belirtilen nedenlerden dolayı eksik kalan teminat tutarı, en geç bir ay içinde tamamlattırılır.

(13) Herhangi bir nedenle işyerindeki kiracılık veya mülkiyet hakkı sona erenlere, yerine getirmeleri gereken bir yükümlülüklerinin bulunmadığı tespit edildikten sonra teminatları iade edilir. Teminatlar, her halükarda hakkın sona ermesinden itibaren altı ay geçmedikçe iade edilmez.

(14) Teminatlar amacı dışında kullanılamaz, üzerine ihtiyati tedbir konulamaz ve haczedilemez.”

Hükümleri yer almaktadır.

Yukarıdaki düzenlemelere göre; halde faaliyet gösterenlerden alınacak teminat tutarlarının; kiracılar için haldeki işyerinin, malikler için ise bulunduğu toptancı halinde kiralama yoluyla işletilen emsal işyerinin bir yıllık kira bedelinden az olmamak üzere her yılın Ocak ayında belediye meclisince belirlenmesi gerekmektedir. Yine teminatların ilgili belediye adına ve lehine düzenlenmesi, doğruluğunun ve geçerliliğinin belediye tarafından kontrol edilmesi, belediye ve teminatı veren tarafından bir tutanağa bağlanması, belediye bünyesinde ya da bankada muhafaza edilmesi, eksik kalan teminat tutarlarının bir ay içinde tamamlattırılması icap etmektedir.

Yapılan incelemede; toptancı halinde faaliyet gösteren tüccar ve komisyoncuların vermeleri gereken teminatlara ilişkin tutarların belediye meclisince belirlenmediği, halde faaliyet gösteren işyerlerinden herhangi bir teminat alınmadığı tespit edilmiştir.

Yönetmeliğin yukarıdaki hükümleri gereği; belediye meclisince, toptancı halinde faaliyet gösterenlerin teminat tutarlarının belirlenmesi ve meclis kararına uygun olarak

işyerlerinden teminatların alınması gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; Belediye Meclisince, toptancı halinde faaliyet gösterenler tarafından verilmesi gereken teminat tutarlarının belirleneceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda açıklandığı üzere; Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik hükümleri gereği, belediye meclisince halde faaliyet gösterenlerden alınacak teminat tutarlarının her yılın Ocak ayında Yönetmelikteki şartlarla belirlenmesi gerekmekte olup teminatlar belediye adına ve lehine düzenlenmelidir. İdare cevabında, toptancı halinde faaliyet gösterenlerin vermesi gereken teminat tutarlarının belediyece meclisince belirleneceği ifade edilmiştir.

Halde faaliyet gösteren tüccar ve komisyoncuların vermeleri gereken teminatlara ilişkin yapılması gereken iş ve işlemlerin yapılıp yapılmadığı takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 11: Büyükşehir Belediyesinin Yetki Alanı Kapsamındaki Ana Yollar, Cadde, Bulvar, Meydan ve Yolların Belirlenmemesi, Söz Konusu Alanlar ve Bu Alanlara Cephesi Bulunan Binalar Üzerindeki İlan ve Reklam Vergilerinin Büyükşehir Belediyesince Takip ve Tahsil Edilmemesi

İlan ve reklam vergisi tahakkukları ve tahsilatına ilişkin incelemede; 6360 sayılı Kanunla büyükşehir belediyesinin yetki alanına giren ilçelerde, büyükşehir belediyesinin yetki alanına dahil olan cadde, bulvar, yollar ve bunlara cephesi bulunan binalar üzerindeki ilan ve reklam vergilerinin büyükşehir belediyesince takip edilerek tahsil edilmesi gerekirken söz konusu alanların ilçe belediyelerine bırakıldığı anlaşılmıştır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "*Büyükşehir belediyesinin gelirleri*" başlıklı 23'üncü maddesinde, Kanunun 7'nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri büyükşehir belediyesinin gelirleri arasında sayılmıştır. Kanunun 7'nci maddesinin (g) bendi gereği "*Büyükşehir belediyesinin*

yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek” büyükşehir belediyelerinin yetki, görev ve sorumluluğundadır.

5216 sayılı Kanunun “*Belediyeler arası hizmet ilişkileri ve koordinasyon*” başlıklı 27’nci maddesinin 2’nci fıkrasında da “*büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.*” hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri gereği; büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yollar ile büyükşehir belediye meclisi kararıyla büyükşehir belediyesi yetki alanına alınan ana yollar, yollar, meydan, bulvar ve caddelere cephesi bulunan binalar üzerindeki ilan ve reklam vergilerinin büyükşehir belediyesince tahsil edilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla; 31.03.2014 tarihi itibariyle yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanunla büyükşehir belediyesi mücavir alan sınırlarının il sınırları olarak genişletilmesi sonucu büyükşehir belediyesinin yetki alanına giren ilçelerde, büyükşehir belediyesinin yetki alanı kapsamına alınacak ana yollar, cadde, bulvar, meydan ve yollar meclis kararıyla belirlenmeli ve söz konusu alanlar ve bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki ilan ve reklam vergilerinin büyükşehir belediyesince tahsil edilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Kamu idaresi cevabında; “5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’na göre Başkanlığımızın yetki alanında bulunan Bağlar, Sur, Yenişehir ve Kayapınar ilçelerindeki Ana yollar, cadde, bulvar, meydan, yollar ve bunların cephesi bulunan binalar üzerindeki ilan ve reklam vergilerinin tahakkuk ve tahsilatı tarafımızca yapılmıştır. 6360 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle, Belediyemizin yetki alanına giren diğer 13 ilçenin karayolu üzerinde bulunan tüm akaryakıt istasyonlarının ilan ve reklam vergilerinin tahakkuku ve tahsilatı Başkanlığımız tarafından yapılmıştır. Söz konusu 13 ilçemizdeki cadde genişliklerinin 20 metrenin altında olması ve bu caddelerin Büyükşehirlere devrine ilişkin meclis kararı olmadığından dolayı herhangi bir işlem yapılamamıştır.” denilmiştir.

Sonuç olarak İdare cevabında; 6360 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle Belediyenin

yetki alanına giren 13 ilçenin karayolu üzerinde bulunan tüm akaryakıt istasyonlarının ilan ve reklam vergilerinin tahakkukunun ve tahsilatının Büyükşehir Belediyesince yapıldığı ifade edilmiştir. Sadece akaryakıt istasyonlarının ilan ve reklam vergilerinin değil, söz konusu 13 ilçenin karayolu üzerinde bulunan her türlü ilan ve reklama ilişkin verginin tahakkukunun ve tahsilatının büyükşehir belediyesince yapılması gerekmektedir.

Yine, söz konusu 13 ilçedeki cadde genişliklerinin 20 metrenin altında olması ve bu caddelerin Büyükşehir Belediyesine devrine ilişkin meclis kararı olmadığından herhangi bir işlem yapılmadığı ifade edilmiştir. Bulguda da açıklandığı üzere; büyükşehir belediyesinin yetki alanına giren ilçelerde, büyükşehir belediyesinin yetki alanı kapsamına alınacak ana yollar, cadde, bulvar, meydan ve yollar meclis kararıyla belirlenmeli ve söz konusu alanlar ve bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki ilan ve reklam vergilerinin büyükşehir belediyesince tahsil edilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

BULGU 12: İlçe Yolları Yapım İşi İhalelerinde İsteklilere İhale Dokümanı İçinde Kalem Bazında Pursantaj Oranlarının Da Verilmesi

Anahtar teslimi götürü bedel teklif alınmak suretiyle ihale edilen ilçe yolları yapım işi ihalelerinin incelenmesinde, isteklilere ihale dokümanı içerisinde kalem bazında pursantaj oranlarının da verildiği görülmüştür.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "*Yaklaşık maliyet*" başlıklı 9'uncu maddesinde "*(Değişik: 30/7/2003-4964/6 md.) Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi yapılmadan önce idarece, her türlü fiyat araştırması yapılarak katma değer vergisi hariç olmak üzere yaklaşık maliyet belirlenir ve dayanaklarıyla birlikte bir hesap cetvelinde gösterilir. Yaklaşık maliyete ihale ve ön yeterlik ilânlarında yer verilmez, isteklilere veya ihale süreci ile resmî ilişkisi olmayan diğer kişilere açıklanmaz.*" hükmü yer almaktadır.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının yapım işleri hakkındaki 15.11.2013 tarih ve 2013/38 no'lu genelgesinde de "*Yaklaşık maliyet hesap cetvelinin, ihale öncesinde idare tarafından hazırlanan ve isteklilerin hukuken bilgi sahibi olması mümkün olmayan gizli bir belge olmasının yanı sıra, istekliler tekliflerini, yaklaşık maliyete göre değil, 4735 sayılı Kanununun "Sözleşme türleri" başlıklı 6'ncı maddesinde belirtildiği üzere götürü bedel işlerde, uygulama projeleri ve bunlara ilişkin mahal listelerine dayalı olarak işin tamamı için teklif ettikleri toplam bedel üzerinden; teklif fiyatlı işlerde ise, ön veya kesin projelere ve bunlara ilişkin mahal listeleri ile birim fiyat tariflerine dayalı*

olarak idarece hazırlanmış cetvelde yer alan her bir iş kaleminin miktarı ile bu iş kalemleri için teklif edilen birim fiyatların çarpımı sonucu bulunan toplam bedel üzerinden vermekte, üzerinde ihale kalan istekli ile de bu teklifine dayalı olarak sözleşme imzalanmaktadır.” denilmiştir.

İhaleye teklif veren isteklilerin, kalem bazında porsantaj oranları listesinde yer alan poz numaralarından yararlanarak bir kalemin fiyatını tespit edip bundan hareketle toplam yaklaşık maliyeti öğrenmelerine sebep olabilecek bu uygulamanın yaklaşık maliyetin gizliliği ilkesine aykırı olduğu düşünülmektedir.

Kamu idaresi cevabında; “İhale dokümanı olarak verilen porsantajlarda amaç; her bir iş kaleminin ödemeye esas olan net miktarının ortaya çıkarılması olup, ödemeler de bu miktarlar üzerinde yapılmaktadır. İdarenin amacı yüklenicilere yapılan ödemelerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesidir. 2017 yılında yapılan ihalelerin çoğunda %40'ın üzerinde tenzilat oranları yakalanmıştır.

Örneğin; 14.520.438,27 TL yaklaşık maliyete sahip olan "Bismil İlçesi Muhtelif Mahalle Yolları 1. ve 2. Kat Asfalt Sathi Kaplama Yapım İşİ" ihalesi; %47,1 oranında tenzilat ile 7.679.000,00 TL'ye ihale edilmiştir. Yine 13.745.744,77 TL yaklaşık maliyet ile ihale edilen "Çınar İlçesi Muhtelif Mahalle Yolları 1. ve 2. Kat Asfalt Sathi Kaplama ile Alttemel Yapım İşİ" ihalesinde; %49,9 oranında tenzilat sağlanarak 6.900.000,00 TL'ye ihale edilmiştir.

Görüldüğü üzere ihale edilen işlerimizin çoğunda benzer oranda tenzilatlar yapılmış olup yeteri kadar tenzilat yapılması sağlanmıştır.

Ayrıca 2018 yılından itibaren ihalelerimizin tamamı teklif birim fiyatlı olarak ihale edilmiştir. İdarece yapılan tüm ihalelerde yeteri kadar tenzilatın sağlanması hususunda azami gayret gösterilmektedir.”

Denilmiştir.

Sonuç olarak İdarece bulgu konusu hususa, ihale dokümanı içerisinde verilen porsantajlardan amacın, her bir iş kaleminin ödemeye esas olan net miktarının ortaya çıkartılması olduğu, ödemelerin de bu miktarlar üzerinden yapıldığı şeklinde cevap

verilmiştir. İdarenin bu görüşüne katılmak mümkün değildir. İhale konusu işe ilişkin hakediş ödemelerindeki her bir iş kaleminin ödemeye esas olan net miktarının çıkartılması, işin devamı esnasında yüklenicinin o iş kaleminin ne kadarını yapıp tamamladığıyla alakalı bir husus olup bunun tespiti için yaklaşık maliyetin hazırlanması aşamasında öngörülen pursantaj oranlarının ihale dokümanı içerisine konulması gereği bulunmamaktadır. Ayrıca, 2017 yılında ihalesi yapılan işlerin çoğunda %40'ın üzerinde tenzilat oranlarının yakalandığı ifade edilmiştir ki bunun da ihale dokümanı içerisine konulan pursantaj oranlarıyla ilgisi bulunmamaktadır.

Bulguda da belirtildiği üzere; anahtar teslimi götürü bedel ihale edilen işlerde, isteklilere ihale dokümanı ile birlikte kalem bazında pursantaj oranlarının verilmesi, ihaleye teklif veren isteklilerin, pursantaj oranları listesinde yer alan poz numaralarından yararlanarak yaklaşık maliyeti tespit edebilmelerine neden olabilecektir. Bu nedenle, bu uygulamanın yaklaşık maliyetin gizliliği ilkesine aykırılık oluşturduğu kanaatindeyiz.

Bulgu konusu hususa riayet edilip edilmediği takip eden yıllar denetimlerinde izlenecektir.

BULGU 13: İç Kontrol Eylem Planının Hazırlanmaması

Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde iç kontrol ve ön malî kontrol faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin ilke, iş, işlem ve süreçleri belirlemek amacıyla çıkarılan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslarda ve Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'nde yer alan düzenlemeler gereği kurum İç Kontrol Eylem Planının hazırlanıp üst yönetici onayı ile uygulamaya konulmadığı, iç kontrol sisteminin mali hizmetler biriminin koordinatörlüğünde yılda en az bir kez değerlendirmeye tabi tutulup değerlendirme sonuçlarına göre eylem planının revize edilmediği görülmüştür.

31.12.2005 tarih ve 26040 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esasların "*İç kontrole ilişkin yetki ve sorumluluklar*" başlıklı 8'inci maddesinde;

“Üst yöneticiler, iç kontrol sisteminin kurulması ve gözetilmesinden, harcama yetkilileri ise görev ve yetki alanları çerçevesinde, idari ve malî karar ve işlemlere ilişkin olarak iç kontrolün işleyişinden sorumludur.

İdarelerin malî hizmetler birimi, iç kontrol sisteminin kurulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapar ve ön malî kontrol faaliyetini yürütür. Muhasebe yetkilileri, muhasebe kayıtlarının usulüne ve standartlara uygun, saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasından sorumludur.

...

İç kontrol düzenlemeleri ve iç kontrol sisteminin işleyişi, yöneticilerin görüşü, kişi ve/veya idarelerin talep ve şikâyetleri ile iç ve dış denetim sonucunda düzenlenen raporlar dikkate alınarak yılda en az bir kez değerlendirmeye tâbi tutulur ve gerekli önlemler alınır.”

Hükümleri yer almaktadır.

26.12.2007 tarih ve 26738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği’nde de *“Kamu idarelerinin, iç kontrol sistemlerinin Kamu İç Kontrol Standartlarına uyumunu sağlamak üzere; yapılması gereken çalışmaların belirlenmesi, bu çalışmalar için eylem planı oluşturulması, gerekli prosedürler ve ilgili düzenlemelerin hazırlanması çalışmalarını yürütmeleri ve bu çalışmaları en geç 31.12.2008 tarihine kadar tamamlamaları gerekmektedir. Söz konusu çalışmaların etkili bir şekilde ve zamanında yürütülmesini sağlamak üzere, idarelerin üst yöneticileri tarafından gerekli önlemler alınacaktır.”* denilmiştir.

Tebliğde düzenlenen standartlardan;

“Risklerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi” başlıklı 6 no’lu standartta *“6.3. Risklere karşı alınacak önlemler belirlenerek eylem planları oluşturulmalıdır.”*

“İç kontrolün değerlendirilmesi” başlıklı 17 no’lu standartta ise *“17.1. İç kontrol sistemi, sürekli izleme veya özel bir değerlendirme yapma veya bu iki yöntem birlikte kullanılarak değerlendirilmelidir. 17.5. İç kontrolün değerlendirilmesi sonucunda alınması gereken önlemler belirlenmeli ve bir eylem planı çerçevesinde uygulanmalıdır.”*

İfadeleri yer almaktadır.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri gereği; iç kontrol sisteminin üst yöneticinin sorumluluğunda kurulması ve Kamu İç Kontrol Standartlarına uyumunu sağlamak üzere yapılması gereken çalışmaların belirlenmesi için Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberi doğrultusunda bir eylem planının oluşturulması, iç kontrole ilişkin düzenlemelerin ve iç kontrol sisteminin işleyişinin yılda en az bir kez değerlendirmeye tâbi tutularak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi ve bir eylem planı çerçevesinde uygulanması gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; “Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığının 2017 yılına ilişkin hazırlanan “Düzenlilik Denetim Raporu’nda” da belirtildiği üzere, Büyükşehir Belediye Başkanlığımız Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberi doğrultusunda bir eylem planı oluşturmamış ve bu eylem planı çerçevesinde iç kontrole ilişkin düzenlemeler, iç kontrol sisteminin işleyişinin yılda bir kez değerlendirmeye tabi tutularak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi ve bir eylem planı çerçevesinde uygulanmasına dair herhangi bir faaliyet gerçekleştirilememiştir.

2017-2021 Stratejik Planımızın Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi eksenindeki Stratejik Amac’ımızda (7.1.) belirlediğimiz; “*Kamu İç Kontrol Standartları Uyum Eylem Planı çalışmalarının yürütülmesi*” faaliyetinin gerçekleştirilebilmesi için 2017 Performans Programında, performans göstergeleri belirlenerek iç kontrol standarttı faaliyetlerinin yapılması öngörülmüştür. Yapmayı öngördüğümüz Kamu İç Kontrol Standardı ve Genel Şartları; “Personelin yeterliliği, performansı, İç kontrol sistemi ve işleyişinin personel tarafından sahiplenmesi ile Personelin Görev Tanımının” yapılması gibi konuları ihtiva etmektedir. Personelin yüksek motivasyonu ile yapılabilecek söz konusu faaliyetler, kurumun organizasyon yapısındaki değişiklikler ve insan kaynaklarındaki hareketlilikten dolayı 2017 yılı içerisinde gerçekleştirilememiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve ilgili mevzuatın gereği olarak iç kontrol sisteminin kurumda yapılandırılabilmesi için, iç kontrol standartları uyum eylem planının hazırlanması ve uygulaması ile birlikte tüm faaliyetleri kapsayan iş süreçlerinde işleri yapan personelin katılımı sağlanarak risk odaklı yaklaşımla iç kontrollerin belirlenmesi işlemlerine kısa sürede başlanacak ve kurumun iç kontrol sistemlerini, kamu iç kontrol sistemleri ile uyumlu hale getirilmesine çalışılacaktır.”

Denilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda söz konusu edilen hususlara idare tarafından da iştirak edilmiş, kurumun organizasyon yapısındaki değişiklikler ve insan kaynaklarındaki hareketlilikten dolayı bir iç kontrol eylem planının oluşturulamadığı ve eylem planı çerçevesinde alınması gereken aksiyonlara dair herhangi bir faaliyetin 2017 yılı içerisinde gerçekleştirilemediği belirtilmiş, bu kapsamda yapılması gereken çalışmalara en kısa sürede başlanacağı ifade edilmiştir.

İç kontrol sisteminin kurulması, Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberi doğrultusunda bir eylem planının oluşturulması, iç kontrole ilişkin düzenlemelerin ve iç kontrol sisteminin işleyişinin periyodik olarak değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına göre alınması gereken önlemlerin bir eylem planı çerçevesinde uygulanmasına ilişkin faaliyetler konusunda idarece yapılan çalışmalar takip eden yıllar denetimlerinde izlenecektir.

BULGU 14: Sosyal Denge Sözleşmesinin Süresinin Toplu Sözleşme Dönemi ile Sınırlı Tutulmaması

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ile Tüm Belediye ve Yerel Yönetim Hizmetleri Emekçileri Sendikası (TÜM-BEL-SEN) arasında imzalanan Toplu İş Sözleşmesinin süresinin 4 (dört) yıl olarak belirlendiği görülmüştür.

12.07.2001 tarih ve 24460 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu’nun “Tanımlar” başlıklı 3’üncü maddesinde, toplu sözleşme “*Bu Kanunda belirtilen esaslar çerçevesinde kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarını belirlemek üzere yürütülen toplu sözleşme görüşmeleri sonucunda mutabık kalınması durumunda taraflarca imzalanan sözleşme*” şeklinde tanımlanmıştır.

4688 sayılı Kanunun;

“*Toplu sözleşmenin kapsamı*” başlıklı 28’inci maddesinin 3’üncü fıkrasında “*Toplu sözleşme hükümleri, sözleşmenin yapıldığı tarihi takip eden iki mali yıl için geçerlidir.*”

“*Mahalli idarelerde sözleşme imzalanması*” başlıklı 32’nci maddesinin 2’nci fıkrasında da “*Yapılacak sözleşme, toplu sözleşme dönemi ile sınırlı olarak uygulanır ve sözleşme süresi hiçbir şekilde izleyen mahalli idareler genel seçimi tarihini geçemez. Mahalli*

idareler genel seçim tarihini izleyen üç ay içerisinde de toplu sözleşme dönemiyle sınırlı olmak üzere sözleşme yapılabilir. Bu sözleşmeye dayanılarak yapılan ödemeler kazanılmış hak sayılmaz.”

Denilmiştir.

4688 sayılı Kanunun yukarıdaki hükümleri gereği; toplu sözleşme hükümleri, sözleşmenin yapıldığı tarihi takip eden 2 (iki) mali yıl için uygulanacak olup mahalli idarelerde yapılacak sözleşmelerde de bu hüküm geçerli olacaktır.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ile Tüm Belediye ve Yerel Yönetim Hizmetleri Emekçileri Sendikası (TÜM-BEL-SEN) arasında imzalanan Toplu İş Sözleşmesinin “Yürürlük ve Süre” başlıklı 8’inci maddesinde, sözleşmenin 01.01.2016 - 31.12.2019 tarihleri arasında kapsadığı hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm, 4688 sayılı Kanunun yukarıdaki hükümlerine aykırı olup sözleşme süresinin toplu sözleşme dönemi ile sınırlı tutulması gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; Büyükşehir Belediyesi ile TÜM-BEL-SEN arasında geçmiş dönemde hukuka aykırı olarak 4 yıl için akdedilen sosyal denge sözleşmesinin, yapılacak ek protokol ile mahalli idareler seçim tarihi de nazara alınarak yeniden düzenleneceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda da ifade edildiği üzere, 4688 sayılı Kanun gereği toplu sözleşme hükümleri, sözleşmenin yapıldığı tarihi takip eden 2 (iki) mali yıl için uygulanacak olup mahalli idarelerde yapılacak sözleşmelerde de bu hüküm geçerli olacaktır.

4688 sayılı Kanunun yukarıdaki hükmüne aykırı olarak 4 yıl için akdedilen sosyal denge sözleşmesinin, idare cevabında belirtildiği şekilde Kanuna uygun hale getirilip getirilmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 15: Diğer Kamu İdarelerine Tahsis Edilen Bazı Taşınmazların Tahsis Sürelerinin Meclis Kararlarında Belirtilmemesi

Mülkiyeti belediyeye ait olup Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi (DİSKİ) Genel Müdürlüğüne tahsis edilen aşağıdaki taşınmazlar için meclis kararlarında herhangi bir tahsis

süresi belirtilmediği, yine mülkiyeti belediyeye ait olup Güneydoğu Anadolu Belediyeler Birliğine (GABB) 13.09.2011 tarihli meclis kararıyla 3 (üç) yıllığına tahsis edilen bir taşınmazın da tahsis süresi dolduğu halde yeni bir tahsis kararı alınmadan fiili kullanımının devam ettiği görülmüştür.

Tablo 13: Meclis Kararlarında Tahsis Süreleri Belirtilmeyen Taşınmazlar

SIRA NO	TAHSİS EDİLEN TAŞINMAZIN CİNSİ/NEVİ	KULLANIM AMACI	TAHSİS YAPILAN KURUM	TAHSİS TARİHİ	TAHSİS SÜRESİ
1	SU DEPOSU KORUMA ALANI	HİZMET BİNASI YAPILMAK ÜZERE	DİSKİ	10.4.2007	--
2	SU HAVZASI (7 NOLU PARSEL)	KAMU HİZMETİ	DİSKİ	14.7.2017	--
3	MEZBAHANE BİNASI VE ARSASI	GENEL MÜDÜRLÜĞÜN HİZMETLERİNDE KULLANILMAK ÜZERE	DİSKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	17.4.2015	--
4	BİNA(YAPI)	BAĞLAR DÖRTYOL DİSKİ TAHSİLAT ŞUBESİ	DİSKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	14.7.2010	--
5	BİNA(YAPI)	SÜMERPARK HİZMET BİNASI	GÜNEYDOĞU ANADOLU BELEDİYELER BİRLİĞİ (GABB)	13.9.2011	--

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Diğer kuruluşlarla ilişkiler" başlıklı 75'inci maddesinde;

"Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

...

d) Kendilerine ait taşınmazları, aslî görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredebilir veya süresi yirmibeş yılı geçmemek üzere tahsis edebilir. Bu taşınmazlar aynı kuruluşlara kiraya da verilebilir. Bu taşınmazların, tahsis amacı dışında kullanılması hâlinde, tahsis işlemi iptal edilir. Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkündür.

Kamu kurum ve kuruluşlarına belediyeler, bağlı kuruluşları ve belediye şirketlerince devir veya tahsis edilen taşınmazlar, kamu konutu ve sosyal tesis olarak kullanılamaz.

..."

Hükümleri yer almaktadır.

Kanunun yukarıdaki hükümlerinden anlaşılacağı üzere; taşınmaz tahsisi, meclis

kararıyla ve sadece mahalli idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına, bu kurum ve kuruluşların asli görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere ve süresi yirmi beş yılı geçmemek üzere bedelli ya da bedelsiz olarak yapılabilecektir. Taşınmazların aynı kurum ve kuruluşlara kiraya verilmesi de mümkün olup tahsis amacı dışında kullanılan taşınmazların tahsis işlemi iptal edilecektir. Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkün olup belediyeler, bağlı kuruluşları ve belediye şirketlerince devir veya tahsis edilen taşınmazlar kamu konutu veya sosyal tesis olarak kullanılamayacaktır.

Yukarıda açıklandığı üzere; mülkiyeti belediyeye ait olup Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi (DİSKİ) Genel Müdürlüğü ve Güneydoğu Anadolu Belediyeler Birliğine (GABB) tahsis edilen taşınmazların tahsis işlemlerinde, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun yukarıdaki hükümlerine aykırılık teşkil eden hususlar bulunmaktadır. Kanunun ilgili hükümlerine aykırı bahse konu hususların düzeltilmesi gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; Meclis kararlarında tahsis süreleri belirtilmeyen taşınmazlar için gerekli düzeltmelerin meclis kararıyla yapılacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda da ifade edildiği üzere, taşınmaz tahsislerinin 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75'inci maddesine uygun olarak yapılması gerekmektedir. İdarece, meclis kararlarında tahsis süreleri belirtilmeyen taşınmazlar için gerekli düzeltmelerin yapılacağı ifade edilmiştir.

Bulgu konusu tespitinin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 16: İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatları Olmadan Faaliyet Gösteren İşyerlerinin Olması

Ruhsat ve Denetim Şube Müdürlüğü kayıtlarından, mülkiyeti ya da tasarrufu belediyeye veya üçüncü şahıslara ait olup işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmadan faaliyet gösteren 195 adet işyeri olduğu anlaşılmıştır.

10.08.2005 tarihli ve 25902 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in;

“İşyeri açılması” başlıklı 6’ncı maddesi 1’inci fıkrasında “Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz. İşyerlerine bu Yönetmelikte belirtilen yetkili idareler dışında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemler bu Yönetmelik hükümlerine göre ruhsat alma mükellefiyetini ortadan kaldırmaz. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerleri yetkili idareler tarafından kapatılır.”

“Tanımlar” başlıklı 4’üncü maddesinde “Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden;

a) Yetkili idare: Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışı ile kanunlarda münhasıran il özel idaresine yetki verilen hususlarda il özel idaresini; büyükşehir belediyesi sınırları ve mücavir alanlar içinde büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu konularda büyükşehir belediyesini, bunların dışında kalan hususlarda büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesini; belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeyi ve organize sanayi bölgesi sınırları içinde organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini,

...

İfade eder.”

Hükümleri yer almaktadır.

Yönetmeliğin yukarıdaki hükümlerinde, işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılıp çalıştırılmayacağı açık bir şekilde ifade edilmiştir.

3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun’un 3’üncü maddesinde de; işyeri açma ve çalışma ruhsatı vermeye yetkili merciiin, belediye hudutları ve mücavir alan içinde kalan işyerleri ve işletmeler için belediyeler olduğuna hükmedilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nun “Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları” başlıklı 7’nci maddesi birinci fıkrasının;

(d) bendinde “Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek”

(j) bendinde “Gıda ile ilgili olanlar dahil birinci sınıf gayri sıhhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, ...”

(l) bendinde “Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek”

(p) bendinde “... büyükşehir sınırları içerisinde kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek”

(t) bendinde “Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek”

Şeklinde yer alan hükümlerden de; mülkiyeti veya tasarrufu büyükşehir belediyesine ait olan işyerleri ile birinci sınıf gayrisıhhi müesseselerin, yolcu ve yük terminallerinin, otoparkların, toplu taşıma araçlarının, özel hal ve mezbahaların ruhsatlandırılması ve denetimi yetkisinin, büyükşehir belediyelerinin görev ve sorumluluğunda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Ancak, Ruhsat ve Denetim Şube Müdürlüğü kayıtlarından;

- Mülkiyeti belediyeye ait 6,
- Yeni sebze halinde 14,
- Toptancılar sitesinde 50,
- Şehirlerarası otogarda 2,
- İlçe Minibüs Terminalinde 9,
- S. Eyyubi Çarşısında 8,
- Ofis Yeraltı Çarşısında 46,
- C. Güzelses Yeraltı Çarşısında 7,

Olmak üzere toplam 142 adet işyerinin ve 24 adet otopark ile 29 adet büfenin işyeri açma ve çalışma ruhsatının olmadığı anlaşılmıştır.

Söz konusu işyerlerinin bu şekilde faaliyet göstermesi, 5216 sayılı Büyükşehir

Belediye Kanunu'nun ve İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in yukarıdaki hükümlerine aykırıdır.

Kamu idaresi cevabında; “2017 Yılı Denetim Raporunuzda belirtilen ruhsatsız işyerleri ile ilgili olarak yapılan işlemler aşağıda belirtilmiştir.

-Mülkiyeti Belediyemize ait işyerlerinden 2 işyeri Belediyemiz şirketine ait olup ruhsatlandırma işlemleri devam etmektedir.

-Yeni Sebze Halinde ruhsatsız olan 14 işyerinden 1 işyerine ruhsat verilmiş 1 işyerinin de müracaatı alınmıştır. Diğer işyerleri için de gerekli işlemler yapılacaktır.

-Gıda Toptancılar Sitesinde 50 ruhsatsız işyerlerinden 11 işyerine ruhsat verilmiş olup 15 işyerinin de müracaatı alınmıştır. Diğer işyerleri için de gerekli işlemler yapılacaktır.

-Şehirlerarası Otoparkta Ruhsatsız 2 işyerinden 1 işyerine ruhsat verilmiştir. Diğerleri de tamamlanacaktır.

-İlçe Minibüs Terminalinde 9 ruhsatsız işyerinden 1 işyeri boşaltılmıştır. Diğer işyerleri için de gerekli işlemler yapılacaktır.

-Yeraltı çarşılarından ruhsatsız 61 işyerinden 2 işyeri ruhsatlandırılmıştır. 24 işyerinin de kapalı ve boş olduğu tespit edilmiştir. Celal Güzelses Yer altı çarşısında bulunan dükkânlar boşaltılmış durumdadırlar. Diğer işyerleri için de gerekli işlemler yapılacaktır.

-Ruhsatsız olan 24 adet otoparktan 6 otopark işyerini kapatarak terki sanat etmişlerdir.

İlimizde bina bodrumlarında bulunan oto parklar yasa gereği binaların ortak malları sayıldığından ruhsat verilmesi mümkün olmamaktadır. Ruhsatsız olan otoparklar bu durumda olanlardır. Kapatılmaları durumunda ilde trafik sorunu daha büyüyecek olması nedeniyle kapatılamıyor. Ayrıca kentsel dönüşüm nedeniyle yıkılan binaların arazileri geçici süre için otopark hizmeti vermektedirler. Bunlara da inşaat alanı olması nedeniyle ruhsat verilmeyip otopark olarak kullanılmaları engellenmiştir. Bazı otoparklarda imar durumları uygun olmadığından ruhsatlandırılmamışlardır.

-Belediyemize ait ruhsatsız büfelerde Kaynak Geliştirme Dairesi Başkanlığınca yeniden yapılacak düzenlemeler neticesinde ruhsatlandırılacaklardır.

Denetim Raporunuzda belirtilen eksikliklerin giderilmesi için çalışmalarımıza yılsonuna kadar devam edilecek bununla ilgili olarak Zabıta Dairesi Başkanlığı ile koordineli çalışma yapılacaktır.”

Denilmiştir.

Sonuç olarak Bulguda da açıklandığı üzere, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik’te yer alan hükümler gereği işyeri açılıp çalıştırılabilmesi için yetkili merci tarafından verilmiş bir işyeri açma ve çalışma ruhsatı gerekmektedir. Belediye hudutları ve mücavir alan içinde kalan işyerleri ve işletmeler için işyeri açma ve çalışma ruhsatı vermeye yetkili merci ise 3572 sayılı Kanun gereği belediyelerdir.

İdarece verilen cevaptan; bulgu konusu ruhsatsız işyerlerine ilişkin ruhsat verme işlemlerinin kısmen yerine getirildiği, henüz ruhsat verilemeyen işyerleri için de gerekli işlemlerin devam ettiği anlaşılmıştır.

Bulgu konusu hususta idarece yapılan çalışmalar takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 17: Tapuda Kayıtlı Bazı Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması

Belediyenin tapuda kayıtlı taşınmazlarından cins tashihi yapılmayan taşınmazlarının olduğu görülmüştür.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik’in 4’üncü maddesinde cins tashihi “*Binalar, arazi ve arsalar ile yer altı ve yer üstü düzenlerinin mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının farklılık göstermesi durumunda tapu kayıtlarının mevcut kullanım şekli dikkate alınarak düzeltilmesi işlemi*” şeklinde tanımlanmaktadır.

Aynı Yönetmeliğin 10’uncu maddesinde taşınmazların cins tashihlerinin yapılması gerektiğinden bahsedilmektedir.

“(1) Kamu idareleri; mülkiyetlerinde, yönetimlerinde ve kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kaydının birbirine uygun olmaması durumunda,

tapu kayıtlarında cins tashihinin yapılması için gerekli işlemleri yaparlar.

(2) Tahsis edilen ve üzerinde irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlar açısından bu yükümlülük kullanan idarenin veya gerçek veya tüzel kişilerin durumu tespit eden yazısı üzerine taşınmaz maliki idareye aittir. Ancak cins tashihine ilişkin gerekli belgeler ile buna ilişkin malî yükümlülükler kullanıcılar tarafından karşılanır.”

Emlak Şube Müdürlüğünden alınan taşınmaz envanterinde kayıtlı bulunan ve aşağıdaki tabloda ayrıntısı gösterilen 48 adet taşınmazın, mevcut kullanım şekilleri ile tapuda yer alan bilgilerinin farklı olduğu görülmüştür.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri uyarınca, tapuda kayıtlı olan taşınmazların kullanım şekilleri ile tapu bilgilerinin uyumlu hale getirilerek cins tashihlerinin yapılması gerekmektedir.

Tablo 14: Cins Tashihi Yapılmayan Taşınmazlar
T.C. Sayıştay Başkanlığı

TAPUDA KATILIMLI OLAN TAŞINMAZLAR FORMU											
SIRA NO	TAKBİS ZEMİN NO	MAHALLE KÖYÜ	ADA NO	PARSEL NO	YÜZ ÖLÇÜM M2	PAY ORANI	CİNSİ	MEVCUT KULLANIM ŞEKLİ	EDİNME		AÇIKLAMA
									ŞEKİL	TARİHİ	
1	KAYAPINAR	KAYAPINAR MAHALLESİ	4805	1	110.01	193/110.01	KARGİR EV VE ARSASI	KARGİR EV VE ARSASI	İMAR		PLANDA TİCARET ALANI
									15.03.2011		
2	KAYAPINAR	KAYAPINAR MAHALLESİ	4806	1	26.38	1319/26.38	KARGİR EV VE ARSASI	KARGİR EV VE ARSASI	İMAR		PLANDA TİCARET ALANI
									15.03.2011		
3	KAYAPINAR	KAYAPINAR MAHALLESİ	4806	2	78.21	869/78.21	KARGİR EV VE ARSASI	KARGİR EV VE ARSASI	İMAR		PLANDA TİCARET ALANI
4	KAYAPINAR	KAYAPINAR MAHALLESİ	4812	2	34.24	1712/34,24	KARGİR EV VE ARSASI	KARGİR EV VE ARSASI	İMAR		PLANDA TİCARET ALANI
									15.03.2011		
5	KAYAPINAR	KAYAPINAR MAHALLESİ	4815	2	52.32	872/52.32	KARGİR EV VE ARSASI	KARGİR EV VE ARSASI	İMAR		PLANDA TİCARET ALANI

									15.03.2011	
6	SUR	ALİPAŞA MAHALLESİ	260	6	1.816.06	TAM	KARGİR BEŞ DÜKKAN VE ARSASI	KARGİR BEŞ DÜKKAN VE ARSASI	MÜLKİYET VE HİSSE 03.07.1995	PLANDA YOL + PARK
7	SUR	ALİPAŞA MAHALLESİ	338	10	2.71	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE 03.07.1995	PLANDA YOLDA KALİYOR
8	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	338	2	6.78	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE 03.07.1995	PLANDA YOLDA KALİYOR
9	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	338	3	5.90	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE 03.07.1995	PLANDA YOLDA KALİYOR
10	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	340	1	4.01	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	KADASTRO TESPİTİ 01.08.1977	PLANDA YOLDA KALİYOR
11	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	340	10	4.43	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE 03.07.1995	PLANDA YOLDA KALİYOR
12	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	340	5	5.70	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE 03.07.1995	PLANDA YOLDA KALİYOR
13	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	340	8	1.71	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE 03.07.1995	PLANDA YOLDA KALİYOR
14	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	340	9	6.85	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE 03.07.1995	PLANDA YOLDA KALİYOR

		MAHALLESİ					DÜKKAN				KALİYOR
15	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	341	13	9.27	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
16	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	341	16	7.44	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
17	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	341	3	2.20	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
18	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	342	1	7.37	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
19	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	342	10	4.35	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
20	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	342	11	6.04	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
21	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	342	12	6.66	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
22	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	342	3	16.98	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
23	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	342	4	11.79	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
24	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	342	6	8.91	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	

25	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	342	8	12.89	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
26	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	343	7	11.18	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
27	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	343	9	9.04	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
28	SUR	CAMİİKEBİR MAHALLESİ	680	31	6.57	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
										03.07.1995	
29	SUR	CEVATPAŞA MAHALLESİ	31	12	127.92	TAM	KERPİÇ EV	KERPİÇ EV	KAMULAŞTIRMA		PLANDA PARK
										04.05.1998	
30	SUR	CEVATPAŞA MAHALLESİ	31	18	2212.90	TAM	KARGİR UN VE ÇELTİK FABRİKASI	KARGİR UN VE ÇELTİK FABRİKASI	KAMULAŞTIRMA		PLANDA PARK
										11.11.1996	
31	SUR	CEVATPAŞA MAHALLESİ	53	2	62.78	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA ARSA
										03.07.1995	
32	SUR	CEVATPAŞA MAHALLESİ	53	3	25.42	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA ARSA
										03.07.1995	
33	SUR	CEVATPAŞA MAHALLESİ	53	4	52.63	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA ARSA
										03.07.1995	
34	SUR	CEVATPAŞA MAHALLESİ	53	6	9.80	TAM	KARGİR BİNA	KARGİR BİNA	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA ARSA
										03.07.1995	
35	SUR	CEVATPAŞA MAHALLESİ	53	7	12.47	TAM	KARGİR BİNA	KARGİR BİNA	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA ARSA
										03.07.1995	

36	SUR	CEVATPAŞA MAHALLESİ	53	8	28.82	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA ARSA
									03.07.1995		
37	SUR	DABANOĞLU MAHALLESİ	172	15	6.60	TAM	KARGİR DÜKKAN	KARGİR DÜKKAN	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOLDA KALİYOR
									03.07.1995		
38	SUR	HASIRLI MAHALLESİ	226	10	104.20	TAM	KERPİÇ EV	KERPİÇ EV	KAMULAŞTIRMA		PLANDA YOLDA KALİYOR
									11.12.2015		
39	SUR	HASIRLI MAHALLESİ	227	6	76.00	TAM	KARGİR EV	KARGİR EV	KAMULAŞTIRMA		PLANDA YOLDA KALİYOR
									17.06.2015		
40	SUR	KARAÇALI MAHALLESİ	0	544	643.00	TAM	ÇOCUK PARKI	ÇOCUK PARKI	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA ARSA
									03.07.1995		
41	SUR	KARAÇALI MAHALLESİ	0	545	842.00	TAM	OKUL YERİ	OKUL YERİ	TÜZEL KİŞİLİKLERİN		PLANDA ARSA
									03.07.1995		
42	SUR	KARAÇALI MAHALLESİ	0	546	206.00	TAM	OTOPARK	OTOPARK	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA ARSA
									03.07.1995		
43	SUR	KARAÇALI MAHALLESİ	0	547	232.00	TAM	OTOPARK	OTOPARK	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA ARSA
									03.07.1995		
44	SUR	KARAÇALI MAHALLESİ	0	548	229.00	TAM	OTOPARK	OTOPARK	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA ARSA + YOL
									03.07.1995		
45								KARGİR SU	MÜLKİYET VE HİSSE		

	SUR	MELİKAHME T MAHALLESİ	318	17	80.26	TAM	KARGİR SU DEPOSU	DEPOSU		03.07.1995	PLANDA PARK
46	SUR	MELİKAHME T MAHALLESİ	318	2	1.133.05	TAM	KARGİR MEZBAHA	KARGİR MEZBAHA	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOL + PARK
										03.07.1995	
47	SUR	MELİKAHME T MAHALLESİ	318	24	22.58	TAM	KARGİR SALON	KARGİR SALON	MÜLKİYET VE HİSSE		PLANDA YOL + PARK
										03.07.1995	
48	SUR	MELİKAHME T MAHALLESİ	322	62	506.66	TAM	KARGİR EV	KARGİR EV	KAMULAŞTIRMA		PLANDA YOLDA
										13.10.2005	

Kamu idaresi cevabında; Belediye adına tapuda kayıtlı olan taşınmazların cins tashihlerinin en kısa sürede tamamlanması için gerekli işlemlere başlanacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak İdare cevabında, bulgu konusu taşınmazlarla ilgili cins değişikliklerinin en kısa sürede yapılacağı ifade edilmiştir. Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik hükümleri gereği yapılması gereken söz konusu düzeltmelerin yapılıp yapılmadığı takip eden yıllar denetimlerinde izlenecektir.

8. EKLER

EK 1: KAMU İDARESİ MALİ TABLOLARI

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 2017 BİLANÇOSU							
Aktif		Cari Yıl (2017)		Pasif		Cari Yıl (2017)	
		TL	Kr			TL	Kr
1 DÖNEN VARLIKLAR		105.462.687,74		3 Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar		44.514.178,65	
Hazır Değerler		29.003.121,65		Faaliyet Borçları		25.784.837,39	
102	Banka Hesabı	28.948.065,09		320	Bütçe Emanetleri Hesabı	25.784.837,39	
109	Banka Kredi Kartlarından	55.056,56		Emanet Yabancı Kaynaklar		10.819.437,26	
Menkul Kıymet ve Varlıklar		610,00		330	ALINAN DEPOZİTO VE	2.541.574,86	
Faaliyet Alacakları		21.585.350,68		333	Emanetler Hesabı	8.277.862,40	
120	Gelirlerden Alacaklar Hesabı	10.310.246,79		Ödenecek Diğer Yükümlülükler		4.906.976,31	
121	Gelirlerden Takipli Alacaklar	11.140.264,55		360	Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı	2.758.566,51	
122	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli	0,00		361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesin	2.015.650,98	
126	VERİLEN DEPOZİTO VE	134.839,34		362	Fonlar veya Diğer Kamu İdareleri	132.758,82	
Kurum Alacakları		0,00		Diğer Kısa Vadeli Yabancı		3.002.927,69	
132	Kurumca Verilen Borçlardan	0,00		397	Sayım Fazlaları Hesabı	3.002.927,69	
Diğer Alacaklar		445.848,59		4 Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar		5.000.604,07	
140	Kişilerden Alacaklar Hesabı	445.848,59		Uzun Vadeli İç Mali Borçlar		4.957.868,70	
Stoklar		36.846.251,60		400	Banka Kredileri Hesabı	4.957.868,70	
150	İlk Madde ve Malzemeler Hesabı	36.803.532,68		Diğer Borçlar		42.735,37	
157	Diğer Stoklar Hesabı	42.718,92		430	Alınan Depozito ve Teminatlar	22.900,00	
Ön Ödemeler		119.230,22		438	Kamuya Olan Ertelemiş veya	19.835,37	
162	Bütçe Dışı Avans Ve Krediler	0,00		5 Öz Kaynaklar		1.321.878.668,61	
164	Akredifler Hesabı	0,00		Net Değer		477.388.155,12	
165	Mahsup Dönemine Aktarılan İş	119.230,22		500	Net Değer Hesabı	477.388.155,12	
Diğer Dönen Varlıklar		17.462.275,00		Geçmiş Yıllar Olumlu Faaliyet		547.459.581,84	
190	Devreden Katma Değer Vergisi	17.462.275,00		570	Geçmiş Yıllar Olumlu Faaliyet	547.459.581,84	
197	Sayım Noksansları Hesabı	0,00		Dönem Faaliyet Sonuçları		297.030.931,65	
2 DURAN VARLIKLAR		1.265.930.763,59		590	Dönem Olumlu Faaliyet Sonuçları	297.030.931,65	
Faaliyet Alacakları		0,00					
220	Gelirlerden Alacaklar Hesabı	0,00					
222	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli	0,00					
Mali Duran Varlıklar		59.728.622,60					
240	Mali Kuruluşlara Yatırılan	53.708.822,60					
241	Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara	6.019.800,00					
Maddi Duran Varlıklar		1.200.253.324,29					
250	Araı ve Arsalar Hesabı	185.826.853,19					
251	YerAltı ve YerÜstü Düzenleri	558.719.213,86					
252	Binalar Hesabı	106.659.123,65					
253	Tesis Makina ve Cihazlar Hesabı	24.028.517,27					
254	Taşıtlar Hesabı	89.595.042,27					
255	Demirbaşlar Hesabı	22.484.139,27					
257	Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)	-44.989.245,06					
258	Yapılmakta Olan Yatırımlar	257.929.679,84					
260	Haklar Hesabı	10.291.010,27					
268	Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)	-10.291.010,27					
Diğer Duran Varlıklar		5.948.816,70					
294	Elden Çıkarılacak Stoklar ve	5.965.171,20					
299	Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)	-16.354,50					

Aktif Toplamı	1.371.393.451,33	Pasif Toplamı	1.371.393.451,33
----------------------	-------------------------	----------------------	-------------------------

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ**01-01-2017/31-12-2017 TARİHLERİ ARASI****FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU**

Hesap Kodu	Yardımcı Hesaplar					GİDERİN TÜRÜ	BAKIYE	Hesap Kodu	Yardımcı Hesaplar					GELİRİN TÜRÜ	BAKIYE	
	I	II	III	IV	V				I	II	III	IV	V			
						GİDERLER HESABI	356.874.766,36								GELİRLER HESABI	653.905.698,01
630	1					PERSONEL GİDERLERİ	82.459.189,36	600	1						Vergi Gelirleri	11.675.089,81
630	2					SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	14.227.256,46	600	3						Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	47.464.284,44
630	3					MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	199.966.936,88	600	4						Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	2.380.467,76
630	4					FAİZ GİDERLERİ	614.711,63	600	5						Diğer Gelirler	592.366.964,00
630	5					CARİ TRANSFERLER	12.889.744,18	600	11						Değer Ve Miktar Değişimleri Gelirleri	18.892,00
630	12					Gelirlerin Ret Ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	95.376,00									
630	13					Amortisman Giderleri	1.072.461,28									
630	14					İlk Madde ve Malzeme Giderleri	38.756.371,05									
630	20					Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	6.792.719,52									
						GİDERLER TOPLAMI	356.874.766,36								GELİRLER TOPLAMI	653.905.698,01
															FAALİYET SONUCU	297.030.931,65